

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

VEJ nr 9058 af 30/01/2023 (Historisk)

Vejledning til Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen

Ministerium: Miljø- og Ligestillingsministeriet

Journalnummer: Miljømin.,
Miljøstyrelsen, j.nr. MST-2021-51525

Senere ændringer til forskriften

BEK nr 1025 af 30/06/2023

Vejledning til Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen

Indhold:

1 Kapitel 1

- 1.1. Anvendelsesområdet
- 1.2 Fravigelse for at undgå smitsomme husdyrsygdomme
- 1.3 Genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion
- 1.4 Undtagelse i forbindelse med forskningsforsøg
- 1.5 Regulering af udbringningsarealerne
- 1.6 Definitioner i bekendtgørelsen

2 Kapitel 2

- 2.1 Udbringning af organisk gødning til afgrøder
- 2.2 Unødige gener
- 2.3 Metode til udbringning
- 2.4 Betingelser for forsuring-og separeringsteknik
- 2.5 Separering af husdyrgødning
- 2.6 Økologiske bedrifter er undtaget fra krav om at nedfælde eller forsure husdyrgødning
- 2.7 Forbud mod at udbringe med vandingskanon er ophævet – men det er stadig ikke tilladt.
- 2.8 Krav der begrænser ammoniakfordampning fra udbringning af kunstgødning
- 2.9 Lukkeperioder for udbringning
- 2.10 Ensartet fordeling af gødning
- 2.11 Husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt receptpligtig medicinsk zink
- 2.12 Fosforkrav på 14 kg P pr. hektar harmoniareal fra husdyrgødning fra smågrise op til 25 kg
- 2.13 Udbringning af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 20 % af det samlede indhold
- 2.14 Udbringning af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 40 % af det samlede indhold
- 2.15 Dokumentationskrav ved overførsel af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 40 % af det samlede indhold
- 2.16 Brug af zink til rengøring i stalde

3 Kapitel 3

3.1 Harmoniregler, fosforarealkrav, fosforlofter og fosforregnskab

3.2 Harmoniregler

3.3 Fosforarealkrav, fosforlofter og fosforregnskab

4 Kapitel 4

4.1 Klage over kommunens afgørelser

4.2 Klage over Miljøstyrelsens afgørelser

4.3 Tilsyn og håndhævelse

4.4 Miljøteknologi

5 Kapitel 5

5.1 Delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen, §§ 24-26

6 Kapitel 6

6.1 Straffebestemmelser § 27

7 Kapitel 7

7.1 Ikrafttrædelses-, ophævelses- og overgangsbestemmelser (§§ 29-30)

1 Kapitel 1

Bekendtgørelsens anvendelsesområde, definitioner m.v.

§§ 1-3

Fødevareministeriet har ansvaret for reglerne om anvendelse af gødning og om harmonikrav, fosforlofter og fosforarealkrav. Reglerne herfor findes i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Det er kommunen, der har tilsynsforpligtigelsen med den del af reglerne, der vedrører anvendelse af gødning. Dette gælder dog ikke for reglerne om, at der ikke må tilføres gødning i 2-meter bræmmen langs vandløb og søer (vandløbslovens § 69, stk. 1), som følger af § 10, stk. 10. Se mere om tilsynsforpligtelsen i kapitel 4.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen viderefører de tidligere regler fra husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10 og 11. Samtidig viderefører den i relevant omfang husdyrgødningsbekendtgørelsens regler om anvendelsesområde og definitioner, administrative bestemmelser og straffebestemmelser.

Bekendtgørelsens hjemmelophæng

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen henter især sin hjemmel i husdyrbruglovens kapitel 1 a. Dette kapitel indeholder bl.a. § 5 a, der bemyndiger ministeren til at fastsætte regler om at anvende gødning i jordbruget på en måde, så jord, vandløb, søer, havområder, herunder kystvande, og grundvandet beskyttes mod forurening.

Ministeren kan også fastsættes regler, der sikrer, at naturen med dens bestand af vilde dyr og planter bliver beskyttet. For at opnå disse hensyn kan der fastsættes regler om lofter for den højeste mængde kvælstof og fosfor, der må udbringes pr. hektar fra gødning. Denne bestemmelse i husdyrbrugloven er gødningsanvendelsesbekendtgørelsens primære hjemmelsophæng.

Med lov nr. 415 af 5. april 2022 om ændring af husdyrbrugloven er der indført en ny § 5 a, stk. 2, som giver mulighed for at stille betingelser for at meddele tilladelse til at udbringe mere end 170 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar. Herunder er det også muligt at meddele afslag på en sådan ansøgning, hvis en jordbrugsvirksomhed tidligere har overtrådt betingelser i en tilladelse. Denne nye bemyndigelse er hjemmelsgrundlag for kvægundtagelsen. Afgørelsen træffes af Landbrugsstyrelsen.

Med samme ændring af husdyrbrugloven er den eksisterende bemyndigelse i lovens § 5 c udvidet, så der også i medfør heraf kan fastsættes regler om, at kommunen kan påbyde en konkret erosionsforebyggende foranstaltning.

Husdyrbruglovens § 54, stk. 1, er hjemmel til gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 13. Efter § 13 skal kommunen føre et passende antal tilsyn med, at §§ 11 og 12, der handler om at undgå jorderosion til vandmiljøet, overholdes. Tilsynene skal udføres under relevante vejrforhold.

Miljøtilsynsbekendtgørelsen indeholder regler fastsat med hjemmel i husdyrbruglovens § 69 a. Denne er derfor hjemmelsophæng til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Husdyrbruglovens § 97 a er hjemmel til at fastsætte regler om administrative bødeforelæg. Denne hjemmel er udnyttet med § 28 i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, hvor Landbrugsstyrelsen i visse tilfælde af overtrædelser kan meddele et bødeforelæg.

1.1. Anvendelsesområdet

Jordbrugsvirksomheder

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen finder anvendelse på jordbrugsvirksomheder. Det betyder, at reglerne i bekendtgørelsen gælder for jordbrugsvirksomheder. Andre gødskningsregler gælder ligeledes for jordbrugsvirksomheder, hvilket betyder, at regler vedrørende gødskning gælder for de samme typer virksomheder.

Tidligere gjaldt bekendtgørelsens regler også for ejendomme med erhvervsmæssige dyrehold og ejendomme uden erhvervsmæssigt dyrehold, som anvendte eller opbevarede husdyrgødning svarende til produktionen fra et erhvervsmæssigt dyrehold. Dette er ændret med den seneste bekendtgørelse, som trådte i kraft den 1. august 2022.

En jordbrugsvirksomhed er i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 43 nr. 23, defineret som en virksomhed, der er registreret i Register for Gødningsregnskab efter gødskningsloven.

Regler i gødskningsloven, bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning (gødskningsbekendtgørelsen) og bekendtgørelse om næringsstofreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag (plantedækkebekendtgørelsen) gælder også for jordbrugsvirksomheder og ikke for ejendomme, som har små dyrehold under grænsen for jordbrugsvirksomheder, eller modtager en begrænset mængde husdyrgødning.

Pligten til at lade sig registrere i Register for Gødningsregnskab efter gødskningslovens § 5, stk. 2, omfatter virksomheder med planteavl, husdyravl eller skovbrug, der enten:

- producerer eller modtager organisk gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 1.000 kg kvælstof pr. år, eller
- som producerer eller modtager organisk gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 100 kg kvælstof pr. hektar areal med afgrøder, som er omfattet af en kvælstofnorm eller fosfornorm fastsat i medfør af gødskningsloven pr. år, eller
- virksomheden disponerer over et areal på 10 hektar eller derover med afgrøder, som er omfattet af en kvælstofnorm eller fosfornorm fastsat i medfør af gødskningsloven.

Det er herudover efter gødskningslovens § 6 i visse tilfælde muligt for en virksomhed frivilligt at lade sig registrere i Register for Gødningsregnskab. Kommunerne kan via det offentligt tilgængelige selvbetjeningssystem på Landbrugsstyrelsens hjemmeside foretage opslag på CVR-numre og herved se, om konkrete virksomheder er tilmeldt Register for Gødningsregnskab. Selvbetjeningssystemet kan tilgås her. Hvis en registreringspligtig bedrift undlader at registrere sig i Register for Gødningsregnskab efter gødskningslovens § 5, stk. 2 og stk. 3, kan Landbrugsstyrelsen efter gødskningslovens § 5, stk. 4, og § 7, stk. 1, anmelde virksomheden til registrering. Jordbrugsvirksomheden vil herefter være omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen med virkning fra den planperiode, hvor virksomheden anmeldes til registrering.

Tidligere har bekendtgørelsen også fundet anvendelse på ejendomme med erhvervsmæssige dyrehold og ejendomme uden, men som anvender eller opbevarer husdyrgødning svarende til produktionen fra et erhvervsmæssigt dyrehold. Dette er ændret ved seneste bekendtgørelsesændring, som trådte i kraft den 1. august 2022. Ligeledes har en række atypiske dyrehold tidligere været undtaget fra gødningsanvendelsesbekendtgørelsens anvendelsesområde. Dette er ændret ved seneste bekendtgørelsesændringen i 2022. Fødevareministeriet har vurderet, at ensretningen af anvendelsesområdet for gødningsanvendelsesbekendtgørelsen er til fordel for miljøet og klimaet.

gørelsen med anvendelsesområdet for gødskningsloven med tilhørende bekendtgørelser indebærer, at flere af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens undtagelser for atypiske dyrehold, bliver indholdsløse.

Det drejer sig om cirkusser, butikker med almindelig dyrehandel, dyrehold på politigårde og dyrehospita-ler. Disse vurderes ikke at have en sådan begrænset størrelse, at de ikke er en jordbrugsvirksomhed og dermed ikke omfattes af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, ligesom de ikke lever op til kriteriet om at beskæftige sig med planteavl, husdyravl eller skovbrug.

De øvrige virksomheder, der før var undtaget fra anvendelsesområdet, vil i høj grad nu blive omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, hvis de er registreret i Register for Gødningsregnskab og dermed er en jordbrugsvirksomhed. Det gælder f.eks. mange zoologiske haver, virksomheder, der beskæftiger sig med sammenbringning af hovdyr, karantænefaciliteter og stalde til dyrehold omfattet af lov om dyreforsøg. Det er hensigtsmæssigt at få disse virksomheder medtaget i reguleringen, da de håndterer væsentlige mængder gødning.

1.2 Fravigelse for at undgå smitsomme husdyrsygdomme

Reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen skal ikke opfyldes, hvis det er nødvendigt efter veterinære regler at håndtere husdyrgødningen på en særlig måde for at forebygge og bekæmpe smitsomme husdyrsygdomme.

Alle led i håndteringen af husdyrgødningen indebærer en risiko for spredning af husdyrsygdomme mellem besætninger. Det gælder både transporten og udbringningen. Alle led i håndteringen kan derfor blive pålagt veterinære restriktioner. Herunder kan forbud mod at fjerne husdyrgødning fra den ejendom, hvor den er produceret, komme på tale.

Det følger af § 1, stk. 2, at reglerne i bekendtgørelsen ikke gælder,

- hvis de strider mod regler om at forebygge og bekæmpe husdyrsygdomme, zoonoser eller planteskade-gøre, eller
- der er truffet en afgørelse om at forebygge og bekæmpe husdyrsygdomme m.v. efter veterinære regler, og bekendtgørelsen strider mod en sådan afgørelse.

1.3 Genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler gælder ikke for husdyrgødning fra genetisk modificerede dyr (GM-dyr), hvis reglerne strider mod bestemmelser om brug af genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion. Det samme er tilfældet, hvis reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen strider mod afgørelser truffet i medfør af bestemmelser om brug af genetisk modificerede organismer inden for forskning og produktion.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for visse regler i og i medfør af lov om miljø og genteknologi. Det fremgår af denne lov, at Miljøstyrelsen skal risikovurdere og godkende brugen af genmodificerede organismer (GMO'er) ift. den miljømæssige side af indesluttet anvendelse, før organismene kan anvendes.

Indesluttet anvendelse er defineret i artikel 2, litra c, i direktiv 2009/41/EF om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede mikroorganismer. Indesluttet anvendelse er heri beskrevet som enhver aktivitet, hvor der anvendes specifikke indeslutningsforanstaltninger for at begrænse GMOs kontakt med befolkning og miljø og for at sikre et højt beskyttelsesniveau for befolkningen og miljøet.

Miljøstyrelsens risikovurdering og godkendelse skal ske forud for at mikroorganismer modificeres genetisk, eller hvor sådanne GMO'er dyrkes, oplagres, transporteres, destrueres, bortskaffes eller anvendes på en hvilken som helst anden måde.

Ved produktion med GMO'er forstås produktion af eller med GMO'er til kommercielt formål. Det kan f.eks. være genmodificerede bakterier til produktion af enzymer, som anvendes ved fremstilling af blandt andet vaskemidler og levnedsmidler.

Der kan også være tale om genmodificerede planter (GM-planter), som f.eks. producerer en vækstfaktor, der kan anvendes til medicinsk behandling, eller GM-dyr, som avles til brug inden for forskning.

Fælles for alle disse produktionstyper er, at de foregår under specifikke indeslutningsforanstaltninger for at begrænse deres kontakt med og sikre et højt beskyttelsesniveau for befolkningen og miljøet.

Det er et generelt krav i Miljøstyrelsens godkendelser, at fast affald, herunder fast husdyrgødning fra GM-dyr, skal inaktiveres ved autoklavering (metode til sterilisering ved forhøjet tryk og temperatur) eller forbrændes som klinisk risikoaffald.

Dette krav umuliggør, at den faste husdyrgødning fra GM-dyr kan udbringes på landbrugsjord uden forudgående behandling, hvilket forklarer, hvorfor reglerne ikke gælder for denne type husdyrgødning.

Det er også et generelt krav, at opsamlede spildstrømme fra produktion, rengøring mv. skal opsamles og inaktiveres efter en valideret metode inden udledning til det kommunale spildevandssystem. Dette er tilfældet, hvis de kan indeholde levende genetisk modificerede produktionsorganismer, herunder flydende husdyrgødning fra GM-dyr.

1.4 Undtagelse i forbindelse med forskningsforsøg

I forbindelse med at der udføres forskningsforsøg, kan krav i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen om brug af gødning og begrænsningerne i mængderne af udbragt kvælstof og fosfor fraviges. Det gælder også for de særlige krav om plantedække m.v. for bedrifter, der udbringer op til 230 kg N pr. planperiode. Det fremgår af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 2. Kravene kan fraviges i to situationer, og kun hvis særlige kriterier vedr. forsøgets tilrettelæggelse, forsøgsparcellerne størrelse m.v. er overholdt. De to situationer:

1. Det er ikke muligt at overholde reglerne. Først og fremmest fordi forsøget netop går ud på, at teste en anden praksis end den lovlige, f.eks. udbringning af gødning i lukkeperioder (læs mere om lukkeperioder i vejledning til gødningsanvendelsesbekendtgørelsens kapitel 2).

2. Det er muligt at overholde reglerne, men fravigelsen af reglerne er ubetydelig for miljøbeskyttelsen. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis forsøgsparcellerne er med sort jord, mens den omkringliggende mark er vintersæd, og hvor nedfældning af flydende husdyrgødning på forsøgsparcellerne vil føre til markskader på de omkringliggende marker. De øgede ammoniakemissioner, som følge af at husdyrgødningen slangeudlægges i forsøgsparcellerne i stedet for at blive nedfældet, kan i det eksempel anses for uvæsentlig.

Hvor det er muligt at overholde gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler ved udførelsen af forskningsforsøg, og hvor fravigelsen af reglerne kan have væsentlig betydning for miljøbeskyttelsen, kan undtagelsen altså ikke anvendes.

Da der er tale om en generel regel, er det den forsøgsansvarlige og bedriften, hvor forsøgene udføres, der skal foretage vurderingen af, om fravigelsen af reglerne kan have væsentlig betydning for miljøet og begrunde dette i forsøgsplanen, jf. kriterie nr. 2.

Miljøstyrelsen og Landbrugsstyrelsen kan yde vejledning herom. Miljøstyrelsen har vejledningspligten for de regler, som kommunerne fører tilsyn med. Det er alle bestemmelserne bortset fra reglerne i § 10, stk. 10, og kapitel 3. Disse har Landbrugsstyrelsen vejledningspligten for, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 22.

Særlige kriterier, der skal være opfyldt:

1. Forsøget sker i forsøgsparceller, der for hvert forsøgsled ikke er større end 300 m² for arealer med landbrugsafgrøder og 1.300 m² for arealer med skov.

Ved forsøgsparcel forstås det afgrænsede område, hvor forsøget udføres, og hvor bestemmelserne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen således i nødvendigt omfang kan fraviges. Er der flere parceller ved siden af hinanden, gælder størrelsesafgrænsningen den enkelte parcel og ikke bruttoparcellen. Eventuelle kørespor og værn, der er udlagt rundt om den enkelte forsøgsparcel, så kørsel i marken eller i skoven og forsøg på øvrige parceller m.v. ikke påvirker forsøgsparcellen, indgår ikke i begrænsningen på de 300 m² eller 1.300 m².

Det er praktiske forhold, der gør, at størrelsesbegrænsningen for landbrugsarealer og skovarealer er forskellig. Forsøgsparceller i skov er altid væsentligt større end 300 m². Det hænger bl.a. sammen med det lave stamtal per hektar sammenlignet med landbrugsafgrøder og høj divergens i lokale vækstfaktorer i skov, som kan variere meget selv over små afstande. Set i forhold til landbrugsafgrøder, der har deres primære rodsætning i de øverste 25-30 cm, har de dybere jordbundsforhold (1-2 meter) stor betydning for træers vækst. Dette forhold alene, kan variere meget i en skovbevoksning.

2. Der skal være en forsøgsopstilling i form af en plan for at udføre af forsøget og for at indsamle data, inden forsøget igangsættes.

I forsøgsplanen skal der være oplysninger om afgrøde, antal led, gentagelser, forsøgsbehandlinger og måleparametre. En forsøgsplan udfyldt i overensstemmelse med retningslinjerne i Nordic Field Trial System vil leve op til bekendtgørelsens krav, hvis der samtidig er taget udtrykkelig stilling til den efterfølgende behandling af data, og det fremgår af forsøgsplanen, hvorfor regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fraviges, og hvordan påvirkninger af omgivelserne som følge heraf vil blive imødegået.

Ved at det i forsøgsplanen fremgår, hvorfor bestemmelser i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fraviges, og hvordan påvirkninger af omgivelserne som følge heraf vil blive imødegået, bliver det tydeligt, hvilke bestemmelser i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, der ikke kan overholdes. Den forsøgsansvarlige tager derved stilling til, hvordan eventuelle miljøpåvirkninger af forsøget kan minimeres.

3. Hvert forsøgsled skal gentages flere gange i samme forsøgsopstilling.

Ved et forsøgsled forstås et led i forsøget i form af den særlige behandling af arealet, som forsøget ønsker at undersøge effekten af. Det kan være tilførsel af gødning på et særligt tidspunkt, i særlige mængder eller med en særlig udbringningsteknik. Til sammenligning skal der gennemføres standardforsøgsled, hvorved forstås forsøgsled, som ligger tættest muligt på normal dyrkningspraksis i landbruget eller skovbruget.

Standardforsøgsleddet bruges til statistiske udtræk. Formålet med at gentage en behandling er at kunne bestemme forskellen imellem ens behandlede parceller og derved at opnå et estimat for den naturlige variation. Ved at gentage et forsøg minimeres usikkerheden i forsøget.

4. Der skal foretages en indsamling og en statistisk bearbejdning af forsøgsdata og udarbejdes en kort afsluttende rapport over de væsentligste resultater.

Herved tilvejebringes den nye viden, som er formålet med at udføre forskningsforsøg. Den statistiske bearbejdning af data skal ske som statistiske beregningsprocedurer.

Forskningsforsøg, der fraviger bekendtgørelsens regler, skal registreres på Miljøstyrelsens hjemmeside, www.mst.dk, inden forsøgene påbegyndes. Registrering skal ske med navn, adresse og CVR-nummer på den bedrift, på hvis arealer forsøgene udføres, og på den virksomhed, der gennemfører forsøgene.

5. Endelig skal den ansvarlige for driften dokumentere, at tilsidesættelsen af kravene i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sker som del af et forskningsforsøg, der er i overensstemmelse med kriterierne i stk. 2, og at der er sket registrering efter stk. 3.

Dokumentationsforpligtigheden påhviler således den bedrift, på hvis arealer forsøget udføres, men vil i praksis forudsætte, at den forsøgsansvarlige f.eks. universitetet, overleverer den tilstrækkelige dokumentation til bedriften. Forsøgsplanen og den korte afsluttende rapport over forsøgets væsentligste resultater udgør tilstrækkelig dokumentation.

Dokumentationen skal opbevares i 5 år efter udløbet af den planperiode, hvor forsøget afsluttes. Dokumentationen skal kunne forevises, når der er kontrol af den bedrift, på hvis arealer forsøget gennemføres eller er gennemført, eller hvis Fødevareministeriet vil vurdere, hvordan muligheden for at udføre forsøg, der fraviger bekendtgørelsens krav, bliver brugt.

For forskningsforsøg, der ikke overholder kriterierne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 2, kan Miljøstyrelsen efter en konkret vurdering meddele dispensation efter bekendtgørelsens § 23. Du kan læse mere om dispensationer efter § 23 i kapitel 4.

Det bemærkes, at det alene er reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, der fraviges i forbindelse med forsøg i overensstemmelse med bekendtgørelsens §§ 2 eller 23. Kravet om en kommunal tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1, gælder fortsat, da forsøg som udgangspunkt ikke kan karakteriseres som almindelig spredning af gødningsstoffer (hvilket ifølge forarbejderne til miljøbeskyttelsesloven ikke kræver tilladelse). Derfor skal kommunen forudgående kontaktes med henblik på at vurdere, om der skal og kan meddeles tilladelse til forsøget efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

1.5 Regulering af udbringningsarealerne

Udbringningsarealer reguleres af umiddelbart bindende regler i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Reguleringen imødegår miljøpåvirkningen af næringsstofferne fosfor og kvælstof.

Når de generelle regler overholdes, sikrer det, at udbragt gødning ikke har væsentlige virkninger på miljøet.

1.6 Definitioner i bekendtgørelsen

§ 3

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder en lang række definitioner af de centrale ord, begreber m.v., som anvendes i bekendtgørelsen. Bekendtgørelsens enkelte bestemmelser skal således læses i overensstemmelse med definitionerne. Definitionerne er i vidt omfang indbyrdes sammenhængende.

1) Gødning:

Organisk gødning, kunstgødning og bioaske.

2) Organisk gødning:

Organisk gødning er stoffer, produkter og materialer af animalsk eller vegetabilsk oprindelse, der indeholder hovednæringsstoffet kvælstof eller fosfor, og som ikke er kunstgødning eller bioaske.

Organisk gødning omfatter alle former for stoffer, produkter og materialer, der anvendes til jordbrugsformål, uanset om det er klassificeret som affald eller ej. De generelle regler om affald findes i affaldsbekendtgørelsen.

Begreberne "anden organisk gødning" og "gødning" er i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen brugt som opsamlingskategorier for de gødningstyper, der ikke er specifikt nævnt i den pågældende bestemmelse. F.eks. er det anført, at man ikke må udbringe "gødning" på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord. Restvand er f.eks. derfor "gødning".

Der sondres i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen mellem "anden organisk gødning" og "gødning". Forskellen er her, at kunstgødning og bioaske også er med i kategorien "gødning", men ikke i kategorien "anden organisk gødning".

Der sondres også i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen mellem husdyrgødning og organisk gødning, f.eks. i §§ 4 og 10. Det skyldes, at visse af bekendtgørelsens regler alene finder anvendelse for den delmængde af organisk gødning, som husdyrgødning udgør.

Baggrunden for dette er, at tildeling af husdyrgødning er forbundet med en større ammoniakfordampning end tildeling af anden organisk gødning, hvorfor gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler til at imødegå ammoniakemissioner, herunder bekendtgørelsens § 10, stk. 2-4, alene omfatter husdyrgødning.

Biokul (biochar) er et restprodukt fra pyrolyse baseret på et vegetabilsk eller animalsk inputmateriale f.eks. halm eller fast husdyrgødning.

Biokul indeholder kulstof. I gødningsanvendelsesbekendtgørelsen omfattes biokul af definitionen på organisk gødning. I de tilfælde, hvor gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sonderer mellem fast og flydende organisk gødning, følger biokul reglerne for fast organisk gødning. Anvendelse af biokul til gødningsformål skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) organisk gødning. Biokul baseret på husdyrgødning er husdyrgødning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens forstand, og det skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) husdyrgødning.

3) Husdyrgødning:

Husdyrgødning er (1) fast husdyrgødning, (2) flydende husdyrgødning, (3) mave- og tarmindehold fra slagtede husdyr samt (4) bundfald. Husdyrgødning stammer fra dyretyper, hvor der er fastsat kvælstof- og fosfornormer for deres gødning i gødskningsbekendtgørelsen. Husdyrgødning kan være i enhver anden form end aske. Husdyrgødning er dermed husdyrgødning uanset, om det er i forarbejdet eller afgasset form.

Gødskningsbekendtgørelsen indeholder i bilag 2, tabel 2, normer for indholdet af kvælstof og fosfor i husdyrgødning. Tabellen indeholder normer for gødningen fra alle de traditionelle typer af husdyr, herunder for kvæg, grise, høns, heste og får, men også for husdyrtyper som strudse, hjorte og chinchillaer. Indholdet af kvælstof og fosfor i den producerede gødning opgøres ud fra de normer, som gødskningsbekendtgørelsen fastsætter for dyretypen, jf. gødskningsbekendtgørelsens § 15.

Gødning fra andre dyretyper end disse er ikke husdyrgødning, men er omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler om anden organisk gødning. For anden organisk gødning opgøres indholdet af kvælstof og fosfor ud fra prøver, jf. gødskningsbekendtgørelsens § 20.

Herved bliver det entydigt afgrænset, hvilke dyr der er husdyr og producerer husdyrgødning, og hvilke dyr der er noget andet f.eks. kæledyr, og som producerer anden organisk gødning.

Der er ikke tale om en statisk afgrænsning af husdyr, men om en dynamisk regulering, hvor gødningsanvendelsesbekendtgørelsens definition af husdyr automatisk udvides, i takt med at nye dyretyper vinder indpas som husdyr, og indarbejdes i gødskningsbekendtgørelsens bilag 2, tabel 2.

Husdyrgødning forbliver husdyrgødning, uanset hvad det sammenblandes med.

Andre typer af gødning, fx kunstgødning, bliver dog ikke til husdyrgødning, når det blandes med husdyrgødning. Blandingen vil herefter f.eks. være en blanding af kunstgødning og husdyrgødning. Kunstgødning forbliver således kunstgødning ved sammenblanding med husdyrgødning. Det betyder f.eks., at både reglerne for husdyrgødning og kunstgødning skal overholdes ved udbringning af blandinger af husdyrgødning og kunstgødning. Således skal både lukkeperioden for fast husdyrgødning og kunstgødning overholdes ved udbringning i efteråret af fast husdyrgødning beriget med kunstgødning, og de særlige dokumentationskrav til udbringning af kunstgødning i efteråret, jf. § 9, stk. 11, skal overholdes.

Der er i definitionen af husdyrgødning sondret mellem fast og flydende husdyrgødning. Dette har til formål at gøre det muligt at skelne mellem fraktionerne i forhold til regler for gødningens anvendelse. Reglerne er forskellige for de to fraktioner på en række områder relateret til udbringning mv. Gødningsanvendelsesbekendtgørelse anvender en tørstofprocent på henholdsvis over og under 12 til at fastlægge, om husdyrgødningen er flydende eller fast.

Forskellen på en fast og en flydende fraktion af husdyrgødning afhænger af udbringningsmulighederne. Husdyrgødning, som kan udbringes med slæbeslange, slæbesko, sortjordsnedfælder eller græsnedfælder, karakteriseres som flydende.

Husdyrgødning, hvor en ensartet udbringning med de nævnte maskiner ikke er mulig, fordi gødningen ikke er tilstrækkelig flydende, skal kategoriseres som fast husdyrgødning, og det skal udbringes efter reglerne herom. I praksis vil den kvantitative grænse på 12 pct. tørstofindhold ofte være retvisende, idet gødningstyper med et højere tørstofindhold i almindelighed ikke kan håndteres med pumper. Dette afhænger dog af tørstoffets karakter, og Fødevareministeriets har ved reglens udformning vurderet, at der ikke kan fastsættes en universel grænse herfor.

Blandinger af husdyrgødning med stoffer, der kan forurene jord og grundvand

Stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, må ikke uden tilladelse graves ned i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, jf. miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1. Dog fremgår det af forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19, at landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam (der er reguleret særskilt), ikke er omfattet af tilladelseskrauet i § 19, stk. 1.

I forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19 er det ikke uddybet, hvad der forstås ved ”sædvanlige gødningsstoffer”, men det antages at dække fast og flydende husdyrgødning, kunstgødning og ensilage-saft.

Ministeren kan i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 5, fastsætte regler for at sikre, at jord og grundvand ikke forurenes eller udsættes for fare for forurening med de stoffer, produkter og materialer, der er nævnt i stk.1, og herunder fastsætte regler, der erstatter tilladelser og beskytter jord og grundvand. Sådanne regler er fastsat for visse affaldstyper med jordbrugsmæssig værdi (f.eks. slam fra rensningsanlæg og visse affaldstyper fra medicinindustrien m.m.) i bekendtgørelse om anvendelse af

affald til jordbrugsformål. Disse affaldstyper kan derfor bruges som gødning uden forudgående tilladelse i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelsen.

Derimod må andre affaldstyper falde uden for den almindelige forståelse af ”sædvanlige gødningsstoffer”. Derfor skal brugen af sådanne affaldstyper have tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

Hvis husdyrgødning blandes med andre stoffer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, vil udbringning af det blandede produkt kræve en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

Da næringsstofferne i husdyrgødning skal udnyttes som gødning til afgrøder eller forbrændes, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 4, vil det i praksis derfor i de tilfælde, hvor husdyrgødningen ikke skal forbrændes, være nødvendigt at indhente en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1, inden der iblandes stoffer m.v., der kan skade grundvand, jord og undergrund. Eksempelvis vil det kræve en tilladelse at anvende produkter indeholdende zink til rengøring af stalde, når det sker på en sådan måde, at zinken blander sig med husdyrgødningen.

4) Fast husdyrgødning:

Fast husdyrgødning er en delmængde af husdyrgødning, idet dette både findes i flydende og fast form. Ved fast husdyrgødning forstås faste ekskrementer, blandinger af faste ekskrementer med strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, og fiberfraktioner. Fiberfraktion er den faste fraktion fra separeret flydende husdyrgødning.

5) Dybstrøelse:

Dybstrøelse er en delmængde af fast husdyrgødning. Ved dybstrøelse forstås en gødningsmåtte, hvor udskilt urin og vandspild opsuges ved, at der løbende tilføres halm eller andet tørstof.

6) Husdyrgødningsbaseret kompost:

Husdyrgødningsbaseret kompost er en delmængde af fast husdyrgødning. Definitionen skal desuden ses i lyset af definitionen af dybstrøelse, idet der ved husdyrgødningsbaseret kompost forstås dybstrøelse, som har gennemgået en komposteringsproces i stalden m.v. eller på en møddingplads.

Det afgørende efter definitionen er således, at dybstrøelsen har gennemgået en komposteringsproces på møddingpladsen eller i stalden, læskuret, hytten eller lignende.

Komposteringsprocessen afhænger af den dyreart, der er tale om, ligesom dyretypen, herunder gødningsadfærd. Udmugningspraksis vil også have betydning for, om komposteringen sker i selve stalden m.v.

Komposteringsprocessen i en dybstrøelsesstald vil normalt ske i løbet af 3-4 måneder. Dette gælder f.eks. for kvægstalde. Dybstrøelse til fjerkræ vil derimod normalt blive omsat i stalden i løbet af 1-2 måneder.

Dybstrøelse fra svin bliver ikke til kompost kun ved at ligge i stalden. Det skyldes, at svin ikke fordeler gødningen naturligt over hele måtten. Hestegødning har naturligt en høj tørstofprocent. Hestegødning vil dog ligesom gødning fra andre dyrearter først have karakter af kompost, når den er omsat, eller den har gennemgået en komposteringsproces. Det sker først på møddingpladsen, medmindre dybstrøelsen i hestestalde henligger i månedsvis, som i visse løsdriftstalde. Her vil komposteringsprocessen ske i løbet af 3-4 måneder.

Angivelserne af, hvor lang tid komposteringsprocessen typisk tager for forskellige dyretyper, er dog baseret på en gennemsnitsbetragtning. Gennemsnitsbetragtningen bygger på, at ikke al dybstrøelse på et givet tidspunkt har ligget lige længe i stalden eller på møddingpladsen. Det vil f.eks. ikke være

tilstrækkeligt, at den del af husdyrgødningen, der har ligget længst tid i stalden m.v., har ligget der 3-4 måneder.

7) Flydende husdyrgødning:

Ajle, møddingsaft, gylle, herunder i afgasset form og væskefraktioner med et kvælstofindhold over 0,3 kg kvælstof pr. ton.

8) Ajle:

Urin, som opsamles separat fra den faste husdyrgødning i staldsystemet. Ajle opsamles separat umiddelbart efter udskillelse fra husdyrene, og det kommer ikke fra den faste husdyrgødning.

9) Gylle:

Blanding af faste ekskrementer og urin samt eventuel strøelse.

10) Møddingsaft:

Væske, der løber fra fast husdyrgødning eller bundfald under opbevaringen på møddingen, og det nedbør der falder på møddingpladsen.

11) Forarbejdet husdyrgødning:

Produkter fra et forarbejdningsanlæg, dog ikke afgasset biomasse, der ikke efter forarbejdningsanlæggets behandling forarbejdes yderligere.

12) Separeret husdyrgødning:

Flydende husdyrgødning, der ved separering er opdelt i en væskefraktion og en fiberfraktion.

13) Væskefraktion:

Den flydende fraktion fra separeret flydende husdyrgødning.

14) Fiberfraktion:

Den faste fraktion fra separeret flydende husdyrgødning.

15) Bundfald:

Sedimenteret husdyrgødning i beholdere med flydende husdyrgødning, som ikke længere kan omrøres i beholderen.

16) Vegetabilsk biomasse:

Organisk stof dannet ved planters fotosyntese. Vegetabilsk biomasse kan f.eks. være halm, træ, alger, energiafgrøder eller korn.

17) Kunstgødning:

Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne kvælstof eller fosfor, og som er fremstillet ved en industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.

18) Bioaske:

Gødningstyper, der kommer fra forgasning eller forbrænding af organisk materiale, herunder de aske-typer, der er omfattet af bekendtgørelse om anvendelse af bioaske til jordbrugsformål og forbrændt husdyrgødning. Bioaske kan f.eks. være asken fra forbrændte fiberfraktioner fra afgasset og separeret husdyrgødning. Begrebet bioaske anvendes i gødskningsloven med samme betydning som i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Bioaske anvendes dog i en anden og snævrere betydning i bioaskebekendtgørelsen. Aske fra forbrænding af egen biomasse, der ikke er forbrændt på eget fyr, dvs. at det er forbrændt på et større fælles anlæg, er dog omfattet af bioaskebekendtgørelsens regler bl.a. om overholdelse af krav for indhold af tungmetaller.

19) Ensilagesaft:

Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeffald og lignende, under opbevaringen. Væske, der betragtes som restvand er ikke ensilagesaft.

20) Restvand:

Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg kvælstof pr. ton eller derunder:

1. Malkerumsvand.
2. Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift.
3. Væskefraktioner.
4. Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage.
5. Væske, der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage.
6. Vand fra vask af fjerkræstalde.

21) Rodfrugtvaskevand:

Affald, der består af vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre.

22) Grønsaft:

Affald, der består af pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø.

23) Jordbrugsvirksomhed:

En virksomhed der er registreret i Register for Gødningsregnskab efter lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.

24) Forarbejdningsanlæg:

Forarbejdningsanlæg er et anlæg, der modtager husdyrgødning fra en eller flere husdyrproducenter, og som ved en teknisk forarbejdning af husdyrgødningen skaber produkter, der er forskellige fra det materiale, der tilføres anlægget med hensyn til tørstofindhold, sammensætning og koncentration af gødningsstoffer, og som ikke er et forbrændingsanlæg eller brændingsanlæg. Forbrændingsanlæg og brændingsanlæg er ikke defineret som forarbejdningsanlæg.

25) Forbrændingsanlæg:

Anlæg godkendt efter bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed, der kan forbrænde affald i henhold til reglerne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om anlæg, der forbrænder affald.

26) Brændingsanlæg:

Et anlæg, der er godkendt efter artikel 24, stk. 1, litra d, i forordningen om animalske biprodukter (EF) nr. 1069/2009 for så vidt angår brænding af husdyrgødning som brændsel i anlægget.

27) Biogasanlæg:

Et anlæg, der ud fra bl.a. husdyrgødning, affald, vegetabilsk biomasse eller blandinger heraf, producerer biogas med afgasset biomasse som restprodukt.

28) Fælles biogasanlæg:

Et biogasanlæg, der ikke drives under samme CVR-nummer som en jordbrugsvirksomhed.

29) Fælles komposteringsanlæg:

Et anlæg, der ikke drives under samme CVR-nummer som en jordbrugsvirksomhed, og som via en kontrolleret aerob biologisk-teknisk behandling fremstiller et produkt, der er mere homogent end indgangsmaterialet.

30) Vandmættet jord:

Jord, hvor der kan samle sig frit vand i revner og sprækker selv flere timer efter nedbør.

31) Oversvømmet jord:

Jord, der er dækket af blankt vand.

32) Frossen jord:

Jord, der ikke er optøet i hele pløjelagets dybde (mindst 15 cm). Overfladisk nattefrost betragtes ikke som frossen jord, hvis jorden optøs i løbet af dagen.

33) Snedækket jord:

En mark, hvor mere end 90 pct. er dækket af mere end 0,5 cm sne.

34) Vintersæd:

De afgrødetyper, der er nævnt under overskriften ”vintersæd til modenhed” i bilag 1, tabel 1, til gødningsbekendtgørelsen.

35) Kategori 1-natur:

Naturtyper omfattet af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 2, nr. 1. Heri defineres kategori 1-natur som ammoniakfølsomme habitatnaturtyper (jf. § 7, stk. 1, nr. 1, i husdyrbrugloven, der fremgår af bilag 3, pkt. D), uanset størrelse, hvis de er beliggende inden for et Natura 2000-område og er en del af områdets udpegningsgrundlag og kortlagt, samt heder og overdrev i øvrigt, som ligger inden for et Natura 2000-område og er beskyttet af § 3 i naturbeskyttelsesloven.

36) Kategori 2-natur:

Naturtyper omfattet af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 2, nr. 2. Heri defineres kategori 2-natur som de ammoniakfølsomme naturtyper, der ligger uden for Natura 2000-områder, (jf. § 7, stk. 1, nr. 2, i husdyrbrugloven), i form af højmoser, lobeliesøer, § 3 beskyttede (naturbeskyttelsesloven) heder, der i sig selv er større end 10 ha og § 3 beskyttede (naturbeskyttelsesloven) overdrev, der i sig selv er større end 2,5 ha.

37) JB-nr.:

Jordbundstype fastsat i medfør af bekendtgørelse om jordbundstypeklassifikation. Definitionen er identisk med definitionen af JB-nr. i plantedækkebekendtgørelsens § 21, stk. 2, nr. 5. De enkelte markers JB-nr. fremgår af Miljøportalens arealinformation og af Internet Markkort (IMK).

38) Planperiode:

Planperiode: Perioden fra den 1. august til den 31. juli. Dyrkes afgrøder, der skal tilføres kvælstof eller fosfor efter den 31. juli, men inden den 30. september, og som skal høstes eller afgræsses inden den 31. december, forlænges planperioden til den 30. september.

39) Afgrøder med et højt kvælstofoptag og en lang vækstsæson:

Græs, græsefterafgrøder, foderroer, rodcikorie, græs- eller cikorieudlæg eller blandinger af græs og cikorie med under 50 pct. kløver og lucerne.

40) Græsefterafgrøder:

Rent græs.

41) Græs- eller cikorieudlæg:

Græs eller cikorie eller blandinger af græs og cikorie med under 50 pct. kløver og lucerne.

42) Afgrødekode:

Kode for afgrøde, der fremgår af bilag 1 til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning.

43) Harmoniarealer:

Arealer med de afgrøder, som er nævnt i § 4, stk. 1, 3. pkt., og hvor organisk gødning må anvendes, og hvor organisk gødning under normale omstændigheder kan udbringes. Arealer, der i henhold til en anden arealbaseret tilskudsordning for miljøvenligt landbrug eller miljø- og klimavenligt landbrug under et af landdistriktsprogrammerne end økologisk arealtilskud ikke må tilføres gødning eller kun må tilføres en nærmere fastlagt mængde gødning ud over den gødning, dyrene afsætter på arealet, er ikke harmoniarealer.

44) Udbringning af gødning:

Anvendelse af opsamlet gødning.

45) Tildeling af gødning:

Udbringning af gødning og afsætning af gødning fra udegående dyr.

46) Erklæring:

Samling af elektroniske eller manuelle registreringer, hvis rigtighed den ansvarlige for driften indestår for, og som kan vises til tilsynsmyndigheden i en læsbar form.

2 Kapitel 2

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens kapitel 2 regulerer anvendelsen af gødning.

Der er i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sondret mellem, om gødning er udbragt eller tildelt. For så vidt angår regler, der gælder for husdyrgødning, der tildeles markerne maskinelt, anvendes begrebet ”udbragt”, mens der for regler omfattende al husdyrgødning, som et areal modtager (fx på baggrund af græssende husdyr, som afsætter husdyrgødning), anvendes begrebet ”tildelt”.

Denne systematik har bl.a. ført til, at terminologien "at tildele" anvendes i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens §§ 14 og 15 og bilag 2.

2.1 Udbringning af organisk gødning til afgrøder

§ 4

Husdyrgødning, ensilagesaft og restvand skal udbringes på arealer, hvor der er eller vil blive etableret afgrøder. Det samme gælder for anden organisk gødning end de ovenfor nævnte og for bioaske.

Affald, flydende affald og fast affald defineres ikke i bekendtgørelsen. I stedet bruges begrebet organisk gødning, der dækker både forskellige former for husdyrgødning og det, der tidligere i reguleringen gik under betegnelsen affald. Med fast organisk gødning bortset fra husdyrgødning menes gødning, der bevarer sin form ved placering i en stak eller bunke og således ikke flyder ud. Med flydende organisk gødning bortset fra husdyrgødning menes gødning, der er pumpbart og flyder ud, hvis det placeres i en stak eller bunke.

Afgrøderne skal være omfattet af en kvælstofnorm eller en fosfornorm for den pågældende planperiode. Kvælstof- og fosfornormerne følger af gødskningsloven og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser.

Formålet med bestemmelsen er, at de næringsstoffer, der er i husdyrgødning, skal udnyttes. Husdyrgødning må derfor ikke uden kommunens tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19 (f.eks. i et biogasanlæg), blandes med stoffer, produkter og materialer, der ikke kan tillades udbragt på landbrugsjord på grund af risikoen for forurening af bl.a. grundvand og overfladevand.

Det centrale i bestemmelsen er, at næringsstofferne også efter en evt. forarbejdning, tilføres afgrøder med gødskningsbehov uden uacceptable tab til omgivelserne. Kravet om, at det kun er afgrøder med en gødskningsnorm, der kan tildeles husdyrgødning, sikrer, at der i skove kun kan udbringes husdyrgødning i nyttilplantninger og på arealer med pyntegrønt.

2.1.1 Forbrænding af husdyrgødning

§ 4, stk. 2

Husdyrgødning må dog også forbrændes. Forbrænding af husdyrgødning skal ske efter reglerne i forordningen om animalske biprodukter og forordningen om gennemførelse af forordningen om animalske biprodukter (gennemførelsesforordningen), da husdyrgødning er et animalsk biprodukt.

Gennemførelsesforordningen giver mulighed for, at husdyrgødning kan forbrændes som affald på affalds(med)forbrændingsanlæg, der er miljøgodkendt efter reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen og affaldsforbrændingsbekendtgørelsen

Herudover giver gennemførelsesforordningen mulighed for, at visse typer husdyrgødning brændes som brændsel på brændingsanlæg, der er godkendt efter forordningen. Læs mere herom på Fødevarestyrelsens hjemmeside (<https://www.foedevarestyrelsen.dk/>)

Gødning fra pelsdyr kan desuden brændes efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 34, stk. 4, vedrørende forbrænding af husdyrgødning fra plasmacytose-inficerede pelsdyr.

2.2 Unødige gener

§ 5

Udbringning af husdyrgødning, ensilagesaft og restvand må ikke give anledning til unødige gener.

Bestemmelsen er ændret efter den er flyttet til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, så den ikke længere omfatter gener fra udbringning af affald (anden organisk gødning). Gener fra udbragt affald reguleres efter affald til jord-bekendtgørelsens § 28. Affald til jord-bekendtgørelsens bilag 3 stiller desuden krav om nedbringning af spildevandsslam inden 6 timer. Formålet med denne bestemmelse er at undgå lugtgener fra udbragt spildevandsslam.

Der er ikke en tilsvarende generel bestemmelse i affald til jord-bekendtgørelsen om at udbringning af affald ikke må give anledning til unødige gener. Mener kommunen, at der er gener i forbindelse med udbringningen, selvom den nedbringes inden 6 timer, kan kommunen påbyde håndtering af disse gener efter påbudsbestemmelsen i affald til jord-bekendtgørelsens § 28.

2.2.1 Tidspunkt for udbringning nær boligområder

§ 5

Organisk gødning bortset fra ensilagesaft og restvand må ikke udbringes på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 m fra et byzone- eller sommerhusområde eller et område i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål.

Bemærk, at forbuddet også omfatter udbringning af bl.a. affald, idet forbuddet omfatter organisk gødning.

I disse områder er der krav om nedfældning. Der må således ikke ske forsuring som ammoniakreducerende teknik. Det fremgår af § 7, stk. 1. Kravet skyldes, at gylleforsuring ikke har en lugtreducerende effekt. Der findes pt. ikke andre udbringningsmetoder, der opnår samme lugtreducerende effekt som nedfældning. Det betyder ikke, at alt gylle, der udbringes indenfor 200 meter fra byzone m.v., skal nedfældes, men bare, at hvis der er krav om nedfældning, kan dette ikke erstattes med udbringning af forsuret gylle.

2.3 Metode til udbringning

§ 6

Flydende husdyrgødning må kun udbringes ved udlægning ved slæbeslange, slæbesko eller ved nedfældning.

I bestemmelsen nævnes alle de teknikker til udlægning af gylle på jordoverfladen, der må anvendes.

Dette mindsker ammoniakfordampningen og lugtforureningen i forhold til f.eks. bredspredning. Ved at mindske ammoniakfordampningen ved udbringning af flydende husdyrgødning på disse måder kommer kvælstoffet i højere grad afgrøderne til gode og mindsker ammoniakfordampningen og dermed bl.a. depositionen på naturområder. På samme måde mindskes lugt fra udbringningen.

2.3.1 Udbringning med slæbeslange

Når flydende husdyrgødning udbringes med slæbeslanger, er der tale om en udlægning ved slange. Udlægningsudstyret skal være i kontakt med jordoverfladen, når der udlægges med slæbeslange eller slæbesko. Gødningen skal lægges på jordoverfladen, og ikke ledes ud af slangerne et stykke over jordoverfladen.

Hæver man slangebommen eller udlægger den flydende husdyrgødning ved for højt tryk, risikerer man, at husdyrgødningen sprøjter, så gødningens overflade øges. Da ammoniakemissionen i det væsentligste sker fra gødningens overflade, vil emissionen øges, når overfladen er større.

Incitamentet for at hæve slangebommen, så slangerne ikke har kontakt med jorden, kan være, at det giver en besparelse fordi udbringningsudstyret beskyttes, og sliddet på slangerne minimeres. Der kan også være en besparelse i at øge trykket i slangerne, så udbringningen kan ske ved højere kørehastighed.

Bestemmelsen præciserer derfor indirekte, at gødningen ikke må pumpes ud med et tryk, der forårsager sprøjt.

Hensigten med bestemmelsen er at minimere den tid, hvor gødningen er i kontakt med luften, og minimere overfladen af den udlagte gødning mest muligt.

2.3.2 Krav om nedfældning

§ 6, stk. 2

Ved nedfældning skal den flydende husdyrgødning nedfældes til under jordoverfladen, og der må alene være en ubetydelig mængde flydende husdyrgødning over jordoverfladen efter nedfældning.

Ved nedfældning på arealer uden etablerede afgrøder til høst skal nedfældningsrenderne være tildækkede efter nedfældningen.

Ved nedfældning i fodergræs, frøgræs og etablerede afgrøder til høst skal nedfældningsrenderne kunne indeholde den udbragte mængde gødning, men der er ikke krav om, at renderne skal tildækkes.

Ved anvendelse af slæbesko rides en 1-2 cm rille i jorden, hvori gyllen udlægges. Ved anvendelse af slæbesko efterlades en betydelig mængde gylle over jordoverfladen, og denne udbringningsmetode kan derfor ikke anerkendes som nedfældning, men sidestilles med slangeudlægning i forhold til ammoniak og lugteffekten.

Begrebet ”sort jord”, der fremgik af husdyrgødningsbekendtgørelsens kapitel 10, er erstattet af begrebet ”arealer uden etablerede afgrøder til høst”. Dermed bliver det tydeligt, på hvilke arealer nedfældningsrenderne skal være tildækkede efter nedfældningen. Begrebet ”græs og etablerede afgrøder” erstattes af ”fodergræs, frøgræs og etablerede afgrøder”, så det bliver tydeligt, på hvilke arealer nedfældningsrenderne helt skal kunne indeholde den udbragte mængde gødning. Der er tale om en præcisering, der ikke indebærer materielle ændringer.

2.3.3 Nedfældning, forsuring eller separering af husdyrgødning

§ 6, stk. 3

For at reducere ammoniakemissionen er der krav om at nedfælde husdyrgødning, at forsure husdyrgødning inden eller i forbindelse med udbringning eller at udbringe væskefraktionen fra separeret husdyrgødning på:

1) Arealer uden etablerede afgrøder til høst bortset fra arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller blanding heraf, hvor der efterfølgende etableres sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne.

Visse arealer med grøngødning er altså undtaget kravet om nedfældning.

Ved "arealer uden etablerede afgrøder til høst" forstås bl.a. "sort jord" og arealer bevokset med spildkorn eller ukrudt. Et areal, som er tilsået med f.eks. vårbyg eller majs betragtes som et areal med etablerede afgrøder til høst, og der er derfor ikke krav om nedfældning på disse arealer.

2) Arealer med fodergræs. Ved "arealer med fodergræs" forstås græs- og kløvergræsmarker både i og uden for omdrift. Det afgørende er, at græsset skal anvendes som foder til dyr. Kravet gælder dog ikke for autoriserede økologiske bedrifter i perioden fra 1. februar til 1. maj.

3) Arealer med frøgræs, for hvilke der ikke er indgået kontrakt med frøavlsfirma om at levere frø i den kommende sæson.

4) Arealer, der ligger inden for 20 m fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2-natur.

2.3.4 Dokumentation for nedfældning

Som dokumentation for nedfældningen skal den driftsansvarlige opbevare enten

- en faktura fra maskinstation,
- et internt regnskab fra markdriftsfællesskab, hvoraf jordbrugsvirksomhedens udbringningsarealer fremgår, eller
- en erklæring om, at gødningen er nedfældet, hvis eget nedfældningsudstyr er anvendt.

Den driftsansvarlige skal også kunne dokumentere, at reglerne om nedfældning er overholdt ved at opbevare en erklæring om tidspunktet for udbringningen, omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 6, stk. 3, og den udbragte mængde husdyrgødning. Den ansvarlige for driften skal opbevare dokumentationen i 5 år og fremvise den, hvis han bliver bedt om det i forbindelse med kontrol.

2.4 Betingelser for forsuring-og separeringsteknik

§ 7

For at overholde kravet om at bruge en ammoniakreducerende teknik ved udbringning af husdyrgødning på arealer omfattet af § 6, stk.3 (se ovenfor), skal husdyrgødningen enten

- nedfældes,
- være forsuret ved udbringning, eller
- separeres og væskefraktion udbringes mens fiberfraktionen håndteres som fast husdyrgødning.

Beskrivelsen af krav til nedfældning er beskrevet i afsnittet ovenfor.

2.4.1 Forsuring

§ 7, stk. 2-6

Husdyrgødning kan blive forsuret ved udbringning ved hjælp af tre forskellige teknikker. Det drejer sig om markforsuring, tankforsuring og staldforsuring.

Det fremgår af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, at der er krav til mængde af tilsat svovlsyre. Svovlsyre er den eneste syre, der kan anvendes til forsuring.

Kravet til syreforbrug under udbringning i marken og ved forsuring i tanken er fastsat i kg 96-pct. svovlsyre, da dette vurderes at være det mest anvendelige i praksis. Omregning til andre koncentrationer af svovlsyre fremgår i afsnittene "Markforsuring" og "Tankforsuring" herunder. Der kan ikke anvendes andre typer syre end svovlsyre.

Bemærk, at den firmaspecifikke regulering af forsuring, der tidligere fremgik af Miljøstyrelsens teknologiliste, er erstattet med generelle, ensartede regler om forsuring i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Ændringen indebærer, at godkendelse af udbringningsteknikker udgår af dokumentations- og test-setup'et knyttet til Miljøstyrelsens teknologiliste.

Syrekrav er fastsat med udgangspunkt i, at pH i den forsurede husdyrgødning på tidspunktet ved udbringning er 6,6. Herved opnås en reduktion i ammoniakfordampningen på mindst 25 pct. i forhold til forskellige ubehandlede gylletyper i 90 pct. af tilfældene. Det er svarende til effekten på græsneidfældning, hvor den ammoniakreducerende effekt er beskrevet som mindst 25 pct.

2.4.2 Markforsuring

§ 7, stk 2

Markforsuring kan anvendes som teknik til at reducere ammoniakfordampningen. Ved markforsuring forsurer man gyllen, mens man kører den ud. Der er stillet krav om tilsætning af en nærmere fastlagt mængde syre. Mængden afhænger af typen af husdyrgødning, og om det er afgasset eller ej.

Ved forsuring af flydende husdyrgødning i forbindelse med udbringning skal der tilsættes følgende mængder 96 pct.-svovlsyre eller en tilsvarende mængde svovlsyre baseret på svovlsyrens koncentration:

- 1) 3,0 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra kvæg.
- 2) 2,9 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra svin.
- 3) 11,0 kg pr. ton afgasset husdyrgødning fra alle dyretyper og pr. ton uafgasset husdyrgødning fra andre dyretyper end nævnt under nr. 1 og 2.

I andre typer husdyrgødning, end uafgasset husdyrgødning fra svin og kvæg (gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, nr. 1 og nr. 2), skal der tilsættes samme mængde syre, som der skal tilsættes afgasset husdyrgødning. Det skyldes, at disse gødningstyper i almindelighed har flest fællestræk med afgasset husdyrgødning bl.a. med hensyn til tørstofindhold og kemisk sammensætning.

Hvis mængden af husdyrgødning er opgjort i volumen, kan der anvendes forholdet 1:1 ved en omregning fra ton til m³ flydende husdyrgødning i forhold til bekendtgørelsens krav i § 7. Dette forhold kan dermed anvendes uanset dyretype, og om husdyrgødningen er afgasset.

Hvis der anvendes en anden koncentration af svovlsyre, skal bekendtgørelses krav om 96% svovlsyre omregnes til den pågældende koncentration. Omregningen foretages på følgende måde:

$96\% / (\% \text{ anvendt svovlsyre}) \times \text{den påkrævede mængde fra bekendtgørelsen}$. Når der f.eks. bruges 85 % svovlsyre, og der er et krav om 3 kg 96% svovlsyre ved husdyrgødning fra kvæg, laves følgende omregning:

$96\%/85\% \times 3 \text{ kg} = 3,4 \text{ kg } 85\% \text{ svovlsyre.}$

Dokumentation for tilsat svovlsyre vil i mange tilfælde være angivet i liter svovlsyre i stedet for kilo. Hvis vægtrakrævet til svovlsyre skal omregnes til antal liter (volumen), skal der tages højde for vægtfylden af svovlsyre. Vægtfylden er forskellig for de forskellige koncentrationer af svovlsyre.

Herunder ses vægtfylde for 3 forskellige koncentrationer af svovlsyre. Der er lavet en omregning, der viser, hvor meget 1 kg svovlsyre svarer til i liter ved forskellige koncentrationer af svovlsyre:

Koncentration af svovlsyre i %	Vægtfylde i gram pr. cm ³	Vægt i kg	Volumen i liter
96	1,84	1	0,543
85	1,77	1	0,565
50	1,39	1	0,719

I skemaerne herunder er krævet i § 7 stk. 2 om at tilsætte henholdsvis 3 kg, 2,9 kg og 11 kg 96% svovlsyre pr. ton husdyrgødning omregnet til liter pr. ton. Der er 3 skemaer for 3 forskellige koncentrationer af syre.

Markforsuring, § 7, stk 2:

96 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr. ton
Kvæg	3	1,63
Svin	2,9	1,57
andre dyr og afgasset	11	5,97

85 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr. ton
Kvæg	3,4	1,91
Svin	3,3	1,85
andre dyr og afgasset	12,4	7,02

50 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr ton
Kvæg	5,8	4,14
Svin	5,6	4,00
andre dyr og afgasset	21,1	15,19

Tilsætning af kunstgødning i forbindelse med markforsuring er ikke en mulighed på nuværende tidspunkt, da der ikke er et fagligt grundlag herfor. Det gælder for al husdyrgødning tilsat kunstgødning, herunder husdyrgødning forsuret med svovlsyre tilsat kunstgødning.

Det anførte syreforbrug gælder, når husdyrgødningen forsuret, mens den udbringes og i visse tilfælde ved tankforsuring. Kravene til syremængderne er lavere, når husdyrgødning og syre blandes i marken, end når syren tilsættes i tanken eller stalden. Det skyldes, at pH stiger over tid, og dermed falder den ammoniakreducerende effekt. Ved forsuring i tanken før udbringning skal der derfor også tilsættes flere kg syre pr. ton husdyrgødning, end der skal, hvis syren blandes i husdyrgødningen samtidig med, at den udbringes. Dog kan der anvendes samme mængder syre ved tankforsuring, hvis husdyrgødningen udbringes, inden der er gået 72 timer, som det fremgår i afsnittet herunder.

2.4.3 Tankforsuring

§ 7, stk. 3 og 4

Tankforsuring er en teknik til at reducere ammoniakfordampningen fra udbragt husdyrgødning. Ved tankforsuring forsurer man gyllen i gyllebeholderen, inden man bringer den ud. Som for markforsuring er der krav om tilsætning af en vis mængde syre.

Når husdyrgødning forsuret i opbevaringsanlægget i perioden fra 1. september til 1. april, skal husdyrgødningen fra det pågældende anlæg være udbragt inden 4 uger fra det tidspunkt forsuringen er sket.

Den faglige baggrund for bestemmelsen er, at de koldere temperaturer i denne periode betyder, at ændringerne i pH over tid er mindre end om sommeren: Det er derfor kun nødvendigt at tilsætte syremængder svarende til en reduktion i pH til 6,3 på forsuringstidspunktet. Efter 4 uger vil pH ikke være højere end 6,6 på udbringningstidspunktet senest 4 uger efter. De syremængder, der er krav om at tilsætte, sikrer at de ovenfor nævnte pH værdier opnås.

Der skal ved forsuring i opbevaringsanlægget i perioden 1. september til 1. april tilsættes følgende mængder 96 pct.-svovlsyre eller en tilsvarende mængde svovlsyre baseret på svovlsyrens koncentration:

- 1) 4,4 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra kvæg.
- 2) 5,7 kg pr. ton uafgasset husdyrgødning fra svin.
- 3) 14,0 kg pr. ton afgasset husdyrgødning fra alle dyretyper og pr. ton uafgasset husdyrgødning fra andre dyretyper end nævnt under nr. 1 og 2.

Det er en forudsætning, at der ikke efter forsuring i tanken tilføres frisk husdyrgødning.

Der skal tilsættes væsentlig mere syre til afgasset gylle for at opnå en pH værdi på 6,3. Dette skyldes, at den afgassede gylle har en meget højere pH værdi som udgangspunkt.

Når pH 6,3 er opnået, vil afgasset husdyrgødning på samme måde som husdyrgødning, der ikke er afgasset, kunne opbevares i op til 4 uger inden udbringning.

Hvis gyllen i tanken forsures den 1. april, kan den udbringes frem til den 29. april, da det er inden for 4 uger.

Den faglige baggrund for bestemmelsen er, at uden for perioden 1. september til 1. april, det vil sige i de varmere måneder, er der ikke sikkerhed for, at pH forbliver stabil. Det skyldes, at de varmere temperaturer kan føre til væsentlige ændringer i pH, som på nuværende tidspunkt ikke kan kvantificeres. Reguleringen af tankforsuring er derfor differentieret efter tidspunkt på året.

I den varmere periode fra den 2. april til den 31. august kan der kun udbringes forsuret gødning fra tankforsuring, hvis gyllen udbringes, inden der er gået 72 timer, fra forsuringen er foretaget, og syremængderne opfylder kravene ved markforsuring. Det fremgår af § 7, stk. 4.

I skemaerne herunder er kravet i § 7 stk. 3, om at tilsætte henholdsvis 4,4 kg, 5,7 kg og 14 kg syre pr ton husdyrgødning i perioden 1. september til 1. april omregnet til 3 forskellige koncentrationer af syre. Kravet er omregnet til både vægt i kg og volumen i liter, som skal tilføres pr. ton husdyrgødning.

Omregningen er foretaget på samme måde som ved markforsuring i afsnittet ovenfor.

Tankforsuring i perioden 1/9 -1/4, § 7 stk. 3:

96 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr. ton
Kvæg	4,4	2,39
Svin	5,7	3,10
andre dyr og afgasset	14,0	7,60

85 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr. ton
Kvæg	5,0	2,81
Svin	6,4	3,64
andre dyr og afgasset	15,8	8,93

50 % svovlsyre		
Husdyrgødning fra	kg pr. ton	liter pr. ton
Kvæg	8,4	6,07
Svin	10,9	7,87
andre dyr og afgasset	26,9	19,33

2.4.4 Staldforsuring

§7, stk. 5

Staldforsuring har primært til formål at reducere ammoniakfordampningen fra stalden.

Forsuring af flydende husdyrgødning i stalden skal foretages i overensstemmelse med de vilkår, der er sat til staldforsuringsanlægget i husdyrbrugets miljøgodkendelse. Vilkårene er sat i medfør af husdyrbrugets tilladelse eller godkendelse efter §§ 16 a og 16 b i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., §§ 10-12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug eller § 33 i lov om miljøbeskyttelse.

For at gøre det så enkelt som muligt for landbrugeren og det kommunale tilsyn læner gødningsanvendelsesbekendtgørelsens krav til staldforsuring sig op ad kravene fra anlægsreguleringen. Al staldforsuret husdyrgødning omfattes på ensartede vilkår, uanset om producenten har gennemført specifikke tests med udbringning af den fursurede husdyrgødning. Det betyder, at hvis vilkårene i husdyrgodkendelsen vedr. staldforsuring er opfyldt, så kan gødningen udbringes som fursuret gylle.

2.4.5 Kunstgødning

Der må ikke tilsættes kvælstofholdig kunstgødning til husdyrgødningen, når der anvendes forsuring som ammoniakreducerende teknik.

2.4.6 Dokumentation for og tilsyn med forsuring

§ 7, stk. 8

Den driftsansvarlige skal kunne dokumentere, at kravene til forsuring i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen er overholdt. Disse krav fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 1-5, og du kan læse mere herom lige ovenfor. Det skal gøres ved opbevaring af en erklæring om tidspunktet for udbringningen, omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 6, stk. 3, og den udbragte mængde husdyrgødning. Der er ikke fastsat nærmere formkrav til udformningen af erklæringen, som kræves som dokumentation. Kravet om en erklæring kan derfor opfyldes på flere måder. Landbrugeren kan f.eks. opfylde kravet ved at opbevare elektroniske registreringer fra gylleudbringningen. Dette kan være data fra markregistreringsprogrammer om,

- på hvilke marker, der er anvendt nedfældning eller forsuring af husdyrgødning,
- dato for udbringningen,
- afgrødetype
- husdyrgødningstype, og

- hvor meget husdyrgødning, der er udbragt pr. hektar.

Oplysningerne skal kunne sendes til kommunen, når de beder om det f.eks. i form af en pdf-udskrift af registreringerne i markregistreringsprogrammet.

Gødningsplanen er grundlaget for kontrollen, men det er nødvendigt, at den driftsansvarlige attesterer, at planen de facto er udført i overensstemmelse med bekendtgørelsens krav.

Yderligere skal en af disse typer dokumentation opbevares:

- Dokumentation for forsuring i forbindelse med udbringning i form af kvittering for indkøb af den tilstrækkelige mængde syre. Der vil kunne foretages kontrol af disse bilags ægthed, såfremt dette vurderes nødvendigt. Hvis forsuringen er udført af en maskinstation, der har indkøbt syren, skal det fremgå af fakturaen fra maskinstationen, hvor mange kg svovlsyre, der er anvendt, og hvor mange tons gylle, der er udbragt.
- Dokumentation for forsuring i opbevaringsanlægget i form af kvittering for indkøb af den tilstrækkelige mængde syre samt en forsuringsattest for hver af de foretagne forsuringer, der indeholder de oplysninger, der fremgår af bilag 1 til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.
- Dokumentation for forsuring i stalden i form af den dokumentation, der kræves efter husdyrbrugets tilladelse eller godkendelse. Det følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 37, at husdyrbrug, der anvender en miljøteknologi m.v., der er optaget på Miljøstyrelsens teknologiliste, og som er optaget i bilag 4, skal overholde de krav, der er fastsat i bilaget for den pågældende teknologi eller teknik. Du kan læse mere om dette i vejledningen til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens kapitel 15 (<https://husdyrvejledning.mst.dk/vejledning-til-bekendtgørelserne/husdyrgodkendelses-bekendtgørelsen/15-krav-til-indretning-og-drift-mv-af-husdyrbrug/>).

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og vise den til kommunen, hvis de beder om den i forbindelse med kontrol.

Udbringningsarealer er ikke omfattet af det regelmæssige tilsyn. Dette gælder også udbringningsarealer tilknyttet husdyrbrug. Udbringningsarealerne omfattes af kommunernes generelle tilsynsforpligtigelse, og der kan føres et reaktivt tilsyn med alle udbringningsarealer, uanset om de tilhører et husdyrbrug eller ej. Det vil sige, at kommunen fører tilsyn ved mistanke om ulovlige forhold, eksempelvis på foranledning af en klage fra en nabo. Reglerne kan tjekkes bagudrettet for udbringningssæsonen, da den driftsansvarlige skal gemme dokumentationen i 5 år.

Kommunen skal se dokumentation for:

- Mængde og koncentration af anvendt syre.
- Omfanget af udbringningsarealer omfattet af § 6, stk. 3 (Se kapitel 2.3.3).
- Mængden af gylle samt gylletype.

I forhold til dokumentation for korrekt forsuring kan dette gøres ved, at landbrugeren udfylder en forsuringsattest (se i bekendtgørelsens bilag 1), hver gang der forsures og fremviser kvitteringer/faktura for det indkøbte syre. Syreforbruget kan være angivet på forskellig vis, derfor henvises til skemaerne ovenfor.

Der er ikke fastsat nærmere formkrav til udformningen af erklæringen, som kræves som dokumentation efter § 7, stk. 7. Kravet om en erklæring kan derfor opfyldes på flere måder. Landbruger kan f.eks. opfylde kravet ved at opbevare elektroniske registreringer fra gylleudbringningen.

Dette kan være data fra markregistreringsprogrammer om,

- på hvilke marker, der er anvendt nedfældning eller forsuring af husdyrgødning,
- dato for udbringningen,
- afgrødetype
- husdyrgødningstype, og
- hvor meget husdyrgødning, der er udbragt pr. ha.

Oplysningerne skal kunne sendes til kommunen på forlangende f.eks. i form af en pdf-udskrift af registreringerne i markregistreringsprogrammet.

Ved markforsuring vil det fortsat være hensigtsmæssigt, hvis kommunen kan føre tilsyn i marken i perioden fra 1. februar og i højsæsonen for udbringning af gylle. Her udfører kommunen kontrol med at dokumentationskravene er opfyldt, og at der er tilsat tilstrækkelig mængde syre til gyllen. Dette kan gøres som et led i den generelle tilsynsforpligtigelse, som kommunen er omfattet af. Kommunernes generelle tilsynsforpligtigelse er beskrevet i Miljøstyrelsens vejledning til miljøtilsynsbekendtgørelsen.

Hvis kommunen er på tilsyn, og der er nedfældet flydende husdyrgødning dagene inden, vil det være hensigtsmæssigt også at tilse markstykkerne, for at vurdere om der er nedfældet korrekt. Der kan tages brugerbetaling for tilsynet vedrørende arealer omfattet af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

2.5 Separering af husdyrgødning

§ 7, stk. 7

Separering af husdyrgødning er en form for forarbejdning. Ved separering af husdyrgødning opdeles husdyrgødningen i to fraktioner, hvor tørstof og kvælstof opkoncentreres forskelligt i henholdsvis en relativ tynd væskefraktion og en tørstofholdig fiberfraktion, der kan udbringes hver for sig. Væskefraktionen, hvor det plantetilgængelige kvælstof primært opkoncentreres, udbringes som flydende husdyrgødning. Da der sker en hurtigere infiltration i jorden af den separerede flydende husdyrgødning end af ubehandlet flydende husdyrgødning, reduceres ammoniakemissionen.

For at der samlet set for de to fraktioner skal ske en reduktion af ammoniakfordampningen, er det vigtigt, at fiberfraktionen, hvor tørstoffet er opkoncentreret, håndteres på en måde, hvor ammoniakemissionen minimeres. Det vil i praksis betyde, at fiberfraktionen overdækkes under opbevaring, hvilket er et generelt krav i husdyrgødningsbekendtgørelsen, og at reglerne for udbringning af fast husdyrgødning overholdes.

Der kan altså opnås et mindre ammoniaktab samlet set i forhold til udbringning af ubehandlet flydende husdyrgødning ved at opbevare og udbringe de forskellige fraktioner på en hensigtsmæssig måde.

Separering af husdyrgødning som ammoniakreducerende udbringningsteknik er et alternativ til nedfældning og forsuring af husdyrgødning. Alternativet giver jordbrugsvirksomheder mulighed for at reducere ammoniakudledningen på en omkostningseffektiv måde. Det er især en fordel, når afgasset husdyrgødning skal udbringes i græs, hvor forsuring i praksis er besværliggjort, og for mange jordbrugsvirksomheder ikke er økonomisk rentabelt.

For at separering kan anvendes som ammoniakreducerende teknik, må tørstofindholdet i væskefraktionen ikke overstige følgende:

1. 3,9 pct. tørstof i uafgasset separeret husdyrgødning fra kvæg.
2. 3,6 pct. tørstof afgasset separeret husdyrgødning fra alle dyretyper.

Reglerne vedrører alene afgasset separeret husdyrgødning og uafgasset separeret husdyrgødning fra kvæg. Det skyldes, at det især er disse to husdyrgødningstyper, der udbringes på de græsarealer, der fremgår af § 6, stk. 3.

Fast husdyrgødning, herunder fiberfraktioner, skal som udgangspunkt opbevares på en møddingplads med fast bund og afløb. For så vidt angår fiberfraktioner med minimum 26 pct. Tørstof, kan disse dog også opbevares i markstakke. Det er et generelt krav, at fiberfraktionerne skal overdækkes med et tætsluttende og vandtæt materiale straks efter udlægning.

2.5.1 Dokumentation ved separering af husdyrgødning

Den ansvarlige for driften skal ved separering af husdyrgødning som ammoniakreducerende teknik opbevare en erklæring om:

1. tidspunktet for udbringningen,
2. omfanget af udbringningsarealer, der er omfattet af § 6, stk. 3, og
3. den udbragte mængde husdyrgødning

Der skal opbevares dokumentation for tørstofindhold, total mængde kvælstof og NH₄-kvælstof i husdyrgødningen før separering og af væskefraktionen og fiberfraktion efter separering. Desuden skal der opbevares en analyse af tørstofindholdet, der er foretaget af et laboratorium, der er akkrediteret til at udføre kemiske analyser af gødning af Den Danske Akkrediteringsfond (DANAK) eller et tilsvarende akkrediteringsorgan, som er medunderskriver af European co-operation for Accreditation's multilaterale aftale om gensidig anerkendelse. Prøverne til analyser skal være udtaget repræsentativt.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og fremvise den, når kommunen beder om det i forbindelse med kontrol.

2.6 Økologiske bedrifter er undtaget fra krav om at nedfælde eller forsure husdyrgødning

§ 6, stk. 4

I perioden fra 1. februar til 1. maj er der ikke krav om, at økologiske bedrifter (autoriserede i henhold til bekendtgørelse om økologisk jordbrugsproduktion) skal nedfælde husdyrgødning eller udbringe forsuret husdyrgødning på fodergræsmarker. På arealer uden etablerede afgrøder til høst skal økologiske bedrifter nedfælde på lige fod med konventionelle bedrifter.

Årsagen til, at økologiske bedrifter er undtaget, er, fordi det på økologiske bedrifter ikke er tilladt at bruge svovlsyre til forsuring. Da der ikke findes andre alternativer, har økologerne ikke mulighed for at forsure husdyrgødningen.

2.7 Forbud mod at udbringe med vandingskanon er ophævet – men det er stadig ikke tilladt.

Det er kun tilladt at udbringe flydende husdyrgødning ved at udlægge med slæbeslange, slæbesko eller ved at nedfælde. Forbuddet mod at udbringe med vandingskanon er således overflødig, da der i stedet er en positiv opstilling af de tilladte muligheder for at udbringe flydende husdyrgødning.

2.8 Krav der begrænser ammoniakfordampning fra udbringning af kunstgødning

§ 8

I 2019 blev det nationale program for reduktion af luftforurening vedtaget med en række initiativer for at reducere bl.a. ammoniakemissionerne i Danmark. Ét af initiativerne var, at der stilles krav om, at svovlsur ammoniak og urea (både i fast og flydende form) udbringes på en måde, der begrænser fordampningen. Fokus blev rettet mod disse to gødningstyper, da de har en særlig høj ammoniakfordampning i forhold til anden kunstgødning. Svovlsur ammoniak i ren form har en højere ammoniakemission end de fleste andre kvælstofgødninger, men mindre end ureabaserede gødninger. Ifølge EU-guidelines har urea en emissionsfaktor på 15,5 pct., og svovlsur ammoniak i ren form har en emissionsfaktor på 9 pct. Andre kvælstofgødninger, herunder ammoniumbaserede gødninger, har en emissionsfaktor på mellem 1 pct. og 5 pct.

Ureabaserede gødninger og svovlsur ammoniak udgjorde i 2019 tilsammen omkring 3 pct. af det samlede danske gødningssalg opgjort i tons kvælstof og stod for ca. 10 pct. af den samlede emission fra kunstgødning. I det nationale program for reduktion af luftforurening blev det anslået, at der ved at stille krav til udbringning af de to gødningstyper ville opnås en reduktion i ammoniakemissionerne herfra med ca. 930 tons om året.

Tiltaget blev gennemført i 2019 gennem en tilføjelse til husdyrgødningsbekendtgørelsen (nu gødningsanvendelsesbekendtgørelsen). Reglen sonderer mellem tiltag til at sikre, at der ikke sker ammoniakfordampning fra svovlsur ammoniak (diammoniumsulfat) og ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof).

Svovlsur ammoniak (diammoniumsulfat)

I perioden 1. februar til 1. april må kunstgødning, som indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak) udbringes uden restriktioner, der skal imødegå ammoniakfordampning. Det skyldes, at det i den periode ofte er koldt, og der derfor ikke er så stor risiko for ammoniakfordampning.

Uden for perioden 1. februar til 1. april skal kunstgødning, som indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak) nedfældes, nedbringes inden 4 timer eller placeres i forbindelse med såning.

2.8.1 Dokumentation for ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak)

§ 8, stk. 3

Den, der tildeler kunstgødning, der indeholder ren diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak), skal opbevare en erklæring om hvornår gødningen er udbragt, på hvilke arealer og hvor meget svovlsur ammoniak, der er tale om.

Der skal også opbevares dokumentation for nedfældningen, nedbringning og placering i forbindelse med såning. Dette kan være i form af faktura fra maskinstation eller internt regnskab fra markdriftsfællesskab, hvoraf bedriftens udbringningsarealer fremgår. Dokumentationen kan også være i form af erklæring om den foretagne nedfældning, hvis eget udbringningsudstyr er anvendt.

Den driftsansvarlige skal opbevare dokumentationen i 5 år og vise den, hvis kommunen beder om det, når de kommer på kontrol.

Kunstgødning med ureabaserede kvælstofforbindelser

Kunstgødning, som indeholder ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) med mere end 6 % kvælstof på udbringningstidspunktet, skal uanset tidspunktet af året, enten

- nedfældes, nedbringes inden 4 timer eller placeres i forbindelse med såning, eller
- tilsættes ureaseinhibitor i den mængde, som ureaseinhibitorproducenten anbefaler,
- sprøjte kunstgødningen direkte på afgrødernes blade (bladgødskning). Ved bladgødskning skal kunstgødningen være tilsat et sprede-klæbemiddel. Der må højst tildeles 20 kg urea-N pr. hektar hver tredje dag. Det bemærkes, at kunstgødningen skal sprøjtes på afgrødens blade ved brug af en metode, hvor spildet til jordoverfladen i videst muligt omfang begrænses, eller
- anvendes i overensstemmelse med betingelserne i Miljøstyrelsens tidligere meddelte dispensation. Du kan læse mere om dokumentationskravene i afsnit 2.8.2, og se dispensationen på <https://husdyrvejledning.mst.dk/media/234473/afgoerelse-om-forlaengelse-og-aendring-af-midlertidig-dispensation-07072022-kombineret.pdf>.

2.8.2 Dokumentation for ureabaserede kvælstofforbindelser

§ 8, stk. 3

Den der udbringer kunstgødning, der indeholder ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) skal kunne dokumentere, at det er gjort i overensstemmelse med afsnittet ovenfor. Dette skal gøres ved, at der opbevares en erklæring om hvornår det er udbragt, på hvilke udbringningsarealer og hvor meget ureabaseret kvælstofgødning (amid kvælstof) der er brugt, og

1. Dokumentation for anvendt ureaseinhibitor med angivelse af indhold af ureaseinhibitor og kvittering for indkøb heraf.
2. Dokumentation i form af kvittering for indkøb af sprede-klæbemiddel og erklæring om, at betingelserne i stk. 1, nr. 3, er overholdt.
3. Dokumentation i form af en erklæring om, at vilkårene i Miljøstyrelsens dispensation og producentens forskrifter er efterfulgt.

Dokumentationen skal opbevares i 5 år og fremvises på forlangende i forbindelse med kontrol.

Dispensation fra kravet om at tilsætte ureaseinhibitor

§ 8, stk. 2

Miljøstyrelsen har i en periode i 2020 kunnet dispensere til, at der kan anvendes andre gødninger, som har en begrænset ammoniakemission på tilsvarende vis som gødningen tilsat ureaseinhibitor. Dispensationen kunne gives til gødningsmidlet efter ansøgning fra producenten.

Miljøstyrelsen har meddelt en midlertidig dispensation, om at der kan anvendes flydende kunstgødning fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS. Dispensationen er siden blevet forlænget. Dispensationen giver ret til, at bedrifter kan anvende flydende kunstgødning fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS uden at tilsætte ureaseinhibitor og uden at nedfælde, nedbringe inden 4 timer eller at placere gødningen i forbindelse med såning. Gødskningen skal ske på nærmere angivne vilkår.

Dispensationen gælder alene anvendelse af produkter fra virksomheden Flex Fertilizer System ApS, CVR-nr. 36080760. Se dispensationen <https://husdyrvejledning.mst.dk/media/234473/afgoerelse-om-for-laengelse-og-aendring-af-midlertidig-dispensation-07072022-kombineret.pdf>.

Mere om ammoniakemission fra gødningerne og om tilsynet

Diammoniumsulfat (kendt som svovlsur ammoniak) har en højere ammoniakemission end de fleste andre kvælstofgødninger, men mindre end ureabaserede gødninger. Ifølge EU-guidelines har urea en emissionsfaktor på 15,5 pct., og svovlsur ammoniak har en emissionsfaktor på 9 pct. Andre kvælstofgødninger har en emissionsfaktor på 1-5 pct.

Ammoniakemissionen fra svovlsur ammoniak vil dog afhænge af klimatiske og jordbundsmæssige forhold, således at den udbredte anvendelse af denne gødningstype i det tidlige forår under kølige forhold må antages at have en mindre ammoniakemission end de 9 pct., samtidigt med at svovlsur ammoniak anvendt på dette tidspunkt har en række gavnlige effekter i forhold til forebyggelse af manganmangel og øget fosforoptagelse.

Kravet om at nedfælde, nedbringe inden 4 timer eller at placere svovlsur ammoniak i forbindelse med såning gælder derfor kun uden for perioden 1. februar til 1. april. Det bemærkes, at kravet også omfatter alle blandinger, som indeholder svovlsur ammoniak f.eks. mange mekanisk blandede gødninger.

Kunstgødning, som indeholder diammoniumsulfat eller ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) uden ureaseinhibitor, har en betydeligt højere fordampning af ammoniak til luften end andre kvælstofgødninger.

Ureabaserede kvælstofforbindelser anvendes som urea i fast form og indgår også i mange flydende gødninger. Ved anvendelse af ureabaserede gødninger er der en betydelig større risiko for ammoniaktab. Risikoen kan dog begrænses ved at anvende ureaseinhibitorer. Ved brug af ureaseinhibitorer sinkes omdannelsen fra urea til ammonium, så gødningen når at trænge ned i jorden, inden den omdannes til ammonium. Herved begrænses tabet af ammoniak til luften. Flydende gødning markedsføres af flere firmaer, og ureaseinhibitorer vil typisk skulle tilsættes separat, da det øger holdbarheden i forhold til, hvis det var blandet i gødningen fra starten. Urea i fast form kan også være coated med ureaseinhibitorer.

Urea i fast form anvendes i dag kun meget sparsomt i Danmark. Flydende gødninger baseret delvist på urea er betydelig mere udbredt, idet ca. 10 pct. af den anvendte kvælstofgødning sælges som flydende gødning.

Ved tilsyn kan kommunen forlange at se den dokumentation, der er krævet efter bekendtgørelsen, se mere tidligere i dette afsnit.

Miljøstyrelsen er opmærksom på tilsynsproblemerne med de mekanisk blandede gødninger, men en bedrift bør altid kunne få oplyst af sin gødningsleverandør, hvorvidt en mekanisk blandet gødning indeholder svovlsur ammoniak eller urea i fast form, således at nedbringningskravet gælder.

Kommunerne kan med fordel anskaffe sig gødningsprøver af både svovlsur ammoniak og urea, så de ved tilsyn i første omgang visuelt kan vurdere, om en mekanisk gødning indeholder gødningskorn med de nævnte gødningstyper. I tvivlstilfælde kan gødningskornene sendes til analyse. Desuden kan dokumentation for tilsætning af ureaseinhibitor ske ved fremvisning af kvittering for indkøb af ureaseinhibitor.

2.9 Lukkeperioder for udbringning

§ 9

Med en lukkeperiode menes den periode, hvor det ikke er tilladt at udbringe gødning på markerne. Lukkeperioderne er fastsat med baggrund i nitratdirektivet, og de skal sikre en god udnyttelse af næringsstofferne og mindske risikoen for tab til vandmiljø.

Vær i øvrigt opmærksom på Landbrugsstyrelsens regler om forbud mod jordbearbejdning forud for vørsåede afgrøder (Se Landsbrugsstyrelsens hjemmeside lbst.dk).

Lukkeperioderne indgår i Danmarks nitrathandlingsprogram, som beskriver implementeringen af nitratdirektivet. Medlemslandene er efter nitratdirektivet forpligtet til at reducere og forebygge yderligere vandforurening, som skyldes nitrater fra landbruget.

Lukkeperioderne er indført for at undgå udbringning om vinteren, hvor risikoen for udvaskning er størst, og hvor der ikke er afgrøder med vækst til at optage næringsstoffer.

Med lukkeperioderne flyttes udbringningen af husdyrgødning til primært at ske om foråret, hvor kvælstofudnyttelsen er bedst.

Der gælder samtidig en række undtagelser fra lukkeperioderne, der imødekommer reelle driftsmæssige behov hos landbrugserhvervet. Miljøhensynet er vejet op imod disse driftsmæssige behov. Undtagelserne er knyttet til arealer med afgrøder, som har et reelt gødningsbehov i efteråret, hvilket skal sikre et optag af næringsstoffer fra den udbragte husdyrgødning.

Ud over lukkeperioderne er de fastsatte udnyttelseskrav for kvælstof i husdyrgødning også med til at påvirke, hvornår det er hensigtsmæssigt at udbringe husdyrgødningen. Det skyldes, at udbringningstidspunktet, herunder temperatur- og nedbørsforhold mv., påvirker den kvælstofudnyttelse, det i praksis er muligt at opnå.

2.9.1 Flydende organisk gødning, bundfald eller kvælstofholdig kunstgødning

§ 9, stk. 1

I perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar må der ikke udbringes flydende organisk gødning, bundfald eller kvælstofholdig kunstgødning.

Bemærk at udbringningstidspunktet for bundfald følger reglerne for udbringning af flydende husdyrgødning, da bundfald er en delmængde af den flydende husdyrgødning, som opbevares i gylletanke.

2.9.2 Undtagelser fra forbuddet

Der er i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 2-3, 6-7 10-14 og 20, en række undtagelser til dette forbud:

Udbringning på særlige arealer

Undtagelse 1) Der må udbringes flydende organisk gødning, kvælstofholdig kunstgødning og bundfald fra høst til før 15. oktober på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson. Det betyder altså, at det må udbringes til og med 14. oktober.

Undtagelse 2) Der må udbringes flydende organisk gødning, bundfald og kvælstofholdig kunstgødning fra høst til før 1. oktober (altså til og med 30. september) på følgende arealer:

- Etablerede, overvintrende fodergræsmarker, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs.

- Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps.
- Arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller blandinger heraf, og hvor der efterfølgende etableres sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne.

Baggrunden for undtagelsen vedrørende udbringning på arealer med grøngødning af gul sennep eller olieræddike er, at disse afgrøder i en årrække har været benyttet i sædskifter med sukkerroer – også ud over det pligtige areal med efterafgrøder. Det skyldes primært, at korsblomstrede afgrøder af nematodoresistente sorter reducerer nematodeangrebet i sukkerroer.

For at sikre, at grøngødningens rødder udvikles langt nok ned til at reducere roecystenematoderne, tillades det derfor at udbringe flydende husdyrgødning m.v. til før 1. oktober ved såning af gul sennep og olieræddike eller blandinger heraf. Det er dog en betingelse, at grøngødningen efterfølges af sukkerroer, der har en meget høj udnyttelse af eftervirkning af kvælstof fra såvel gylle som efterafgrøder. Udbringningen af flydende husdyrgødning m.v. til grøngødning betragtes dermed som en gødskning af sukkerroerne. Landbrugeren skal indregne 75 pct. virkning af totalkvælstof i husdyrgødningen i gødningsregnskabet. Derfor vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke vil være noget incitament til at overdosere husdyrgødningen.

Når arealet anvender undtagelsen vedrørende grøngødning, kan arealet dog ikke samtidig anvendes til at:

- Opfylde krav om udlægning af arealer etableret med efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.
- Opfylde øvrige krav om udlægning af arealer etableret med efterafgrøder i medfør af anden lovgivning. Arealet kan dog anvendes til opfyldelse af plantedækkekravet i bilag 2, nr. 9, og til efterafgrøder som led i opfyldelse af forpligtelsen til at udlægge miljøfokusområder (MFO) i henhold til den til bekendtgørelse om direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen m.v.

MFO-efterafgrøderne er således ikke omfattet af forbuddet mod at gødske grøngødning i efteråret og samtidig anvende arealet til at opfylde efterafgrødeforpligtigelser.

Rodfrugtvand:

Undtagelse 3) Fra 1. oktober til før 1. februar (dvs. indtil 31. januar) må rodfrugtvaskevand (med i alt op til 60 kg kvælstof pr. hektar og 50 mm svarende til 500 m³ pr. hektar) udbringes på etablerede græsarealer og på arealer med efterafgrøder af græs uden kløver udlagt i foråret i vårafgrøder (undtagen majs og arealer med flerårige energiafgrøde).

Arealerne må ikke ompløjes eller nedvisnes før 1. februar i den planperiode, hvor rodfrugtvaskevandet er udbragt. Arealerne må heller ikke gødes med anden gødning end rodfrugtvaskevandet eller afgræsses efter 1. september.

Undtagelse 4) Grønsaft (med maksimalt 20 kg kvælstof pr. hektar og 40 tons saft pr. hektar) må udbringes på etablerede græsarealer i perioden fra 1. oktober til 15. november.

Græsarealerne må ikke ompløjes før 1. februar.

Orientering i forbindelse med udbringning af grønsaft og rodfrugtvand.

Kommunen, hvor rodfrugtvand eller grønsaft er udbragt, skal skriftligt orienteres om, hvor dette er udbragt. Orienteringen skal foretages af den virksomhed, som har produceret rodfrugtvaskvand eller grønsaften. Orienteringen skal indeholde:

1. Hvilke arealer, der anvendes til udbringning af rodfrugtvaskvand eller grønsaft. Orienteringen skal gives, inden udbringningen påbegyndes.
2. De udbragte mængder og kvælstofindholdet i det udbragte rodfrugtvaskvand eller grønsaft. Orienteringen skal gives, når udbringningen for den pågældende planperiode er tilendebragt.

Regnvejrsmodel:

Undtagelse 5) Flydende organisk gødning må udbringes indtil 15. oktober på arealer med etablerede, overvintrende fodergræsmarker (herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen - dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs) og på arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps, hvis følgende to betingelser er opfyldt:

1. Markens areal ligger hovedsageligt i kommuner, hvor der fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været 30 pct. mere nedbør end klimanormalen for 1961-1990 ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og
2. Hvor der fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været mere nedbør end klimanormalen for 1991-1990 ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38.

DMI laver en særlig levering til Miljøstyrelsen med oplysningerne, som offentliggøres hver uge på Miljøstyrelsens hjemmeside (mst.dk). Leveringen indeholder oplysninger om nedbørsmængderne på kommuneniveau for hver uge i ugerne 21 til 38 sammenholdt med den 30 årige klimanormal for den region, kommunen ligger i.

Desuden annoncerer Miljøstyrelsen efter uge 38 på styrelsens hjemmeside, www.mst.dk, hvilke kommuner der det pågældende år er omfattet af undtagelsen fra udbringningsreglen.

Reglen gælder, når kriterierne vedrørende nedbørsmængder er opfyldt, og reglen er således ikke afhængig af, at Miljøstyrelsen har annonceret, at det er tilfældet. Miljøstyrelsens annonceringer er således af oplysende karakter og ikke rettighedsskabende.

De regioner klimanormalen er opgjort på afviger fra de administrative regioner i afgrænsning. Hvilke kommuner, der hører til hvilke regioner, fremgår af Miljøstyrelsens hjemmeside(mst.dk).

Reglen giver mulighed for udbringning af flydende husdyrgødning frem til 15. oktober i år, hvor vejret med meget nedbør, der også kan have forsinket høsten, har gjort det vanskeligere end normalt at blive færdig med udbringningen af flydende husdyrgødning. Det er intentionen, at det skal være i særligt regnfulde år, reglen aktiveres, og at jordbrugsvirksomhederne i årene med normale udsving skal løse udfordringerne med at udbringe flydende husdyrgødning ved at råde over ekstra opbevaringskapacitet.

DMI forventes i løbet af 2022 at offentliggøre en ny 30-årig klimanormal. Det forventes, at den nye klimanormal vil vise øgede nedbørsmængder, og at hvis den anvendes i modellen, så vil det betyde, at der skal falde mere regn end efter den nuværende klimanormal for 1961-1990, før udbringningsperioden for flydende organisk gødning automatisk forlænges efter regnvejrsmodellen.

Det er Fødevareministeriets vurdering, at regnvejrsmodellen bør følge DMI's nye klimanormal, så det fortsat gælder, at udbringningsperioden automatisk forlænges i år med meget nedbør. Fødevareministeriet har dog også vurderet, at erhvervet har brug for tid til at tilpasse sig overgangen til den nye klimanor-

mal. Det skyldes, at visse jordbrugsvirksomheder vil have behov for øget opbevaringskapacitet, når der i mindre omfang kan gødes med flydende organisk gødning i efteråret. Den nye klimanormal forventes derfor først at lægge til grund for regnvejrsmodellen med virkning fra den 1. august 2023. Der er derfor lavet en overgangsperiode, så det fortsat er klimanormalen for 1961-1990, der skal anvendes.

Regnvejrsmodellen giver mulighed for at udbringe den flydende husdyrgødning, der sker i efteråret, senere i særligt regnfulde år. Af agronomiske årsager bør gødningen udbringes tidligt på efteråret, hvor der er det største optag af næringsstoffer. Den gødningsmæssige værdi af flydende husdyrgødning udbragt sent er lavere, end værdien af flydende husdyrgødning udbragt tidligere på efteråret. Jordbrugsvirksomheder vil som følge heraf i almindelighed forsøge at udbringe husdyrgødningen tidligere på efteråret.

Derfor vil jordbrugsvirksomheder også søge at afgive den mængde husdyrgødning, som de ikke selv anvender i det tidlige efterår – evt. som følge af regn – og som ikke er reserveret til forårsudbringningen, til andre jordbrugsvirksomheder. Jordbrugsvirksomheder vil således i almindelighed have indrettet sig, så de kan udbringe flydende husdyrgødning i det tidlige efterår eller i foråret.

Husdyrbrug, som ikke kan finde optimal udnyttelse af gødningen på egne arealer grundet utilstrækkelig opbevaringskapacitet, vil som udgangspunkt kunne finde naboejendomme eller biogasanlæg, hvor de kan afsætte gødningen. Disse er mere hensigtsmæssige aftagere af gødningen end at udbringe den på tidspunkter, hvor de ikke kan udnytte næringsstofferne optimalt. Det vil derfor ofte ikke være nødvendigt at forøge opbevaringskapaciteten.

Er det alligevel nødvendigt for virksomheden at øge opbevaringskapaciteten for flydende husdyrgødning, kan gyllebeholdere, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom og ligger i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, oftest opføres på baggrund af en simpel anmeldelse til kommunen. Anlægget skal overholde en række krav til placering og indretning samt være i overensstemmelse med det fastsatte beskyttelsesniveau for ammoniak. Kommunen skal senest 2 måneder efter, de har modtaget en anmeldelse, træffe afgørelse om, at gyllebeholderen kan opføres, eller at den anmeldte gyllebeholder kræver godkendelse eller tilladelse. Er sidstnævnte tilfældet, forlænges sagsbehandlingstiden. Læs mere om anmeldelser i Vejledning til husdyrgødkendelsesbekendtgørelsen, kapitel 3.

Kunstgødning

Undtagelse 6: Lukkeperioden for kunstgødning er som udgangspunkt den samme som for flydende husdyrgødning. Det er altså ikke tilladt at udbringe kvælstofholdig kunstgødning i perioden fra efter høst, dog senest 1. oktober til før 1. februar.

Med kunstgødning menes der i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen kvælstofholdig kunstgødning.

I perioden fra efter høst, til 1. februar må der dog udbringes kvælstofholdig kunstgødning på andre afgrøder end vårsæede afgrøder. På vintersæd må det kvælstofholdige kunstgødning kun udbringes i perioden fra høst til 1. oktober og højst i mængder op til 15 kg kvælstof pr. hektar. Gødningen skal udbringes i forbindelse med etableringen. Vintersæd er de afgrødetyper, der er nævnt under overskriften "vintersæd til modenhed" i bilag 1, tabel 1, til gødskningsbekendtgørelsen.

Specialafgrøder, det vil sige afgrøder, der hverken er vårsæede afgrøder eller vintersæede afgrøder, må tildeles kunstgødning i hele perioden fra høst til 1. februar, hvor der ellers som hovedregel er lukket for tildeling af kunstgødning efter § 9, stk. 1. Kunstgødning må herudover også tildeles i perioden fra 1. februar til høst, da der ikke gælder nogle restriktioner i denne periode.

Den driftsansvarlige skal for at dokumentere, at reglen er overholdt, opbevare en erklæring om tidspunkt for udbringning og den udbragte mængde kvælstof.

Dokumentationen skal opbevares i 5 år, og den skal vises i forbindelse med kontrol, hvis der bliver bedt herom.

Reglerne afspejle en række specialafgrøders særlige vækstsæson med gødskningsbehov i efteråret.

2.9.3 Flerårige afgrøder uden årlig høst

Undtagelse 7: Fra 1. september til 1. marts må flydende organisk gødning (bortset fra ensilagesaft) ikke bringes ud i flerårige afgrøder, hvor der ikke høstes en afgrøde hvert år.

Ensilagesaft

Undtagelse 8: Der kan udbringes ensilagesaft i perioden fra 1. november til 15. november.

I perioden fra efter høst til 1. november må der udbringes ensilagesaft på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.

Herefter må ensilagesaft ikke udbringes før den 1. februar, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Restvand

Undtagelse 9: Restvand er ikke omfattet af det generelle forbud mod udbringning fra 15. november til 1. februar. Det er således muligt at udbringe/udsprinkle restvand i løbet af vinteren, så længe der ikke opstår risiko for unødige gener, eller der er fare for afstrømning til vandløb (herunder dræn) og lignende. Gødning herunder restvand må heller ikke udbringes på vandmættede, oversvømmede, frosne eller snedækkede arealer.

Definitionen af restvand i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3, nr. 20, er bl.a. fastsat, så der vil være mulighed for, at overfladevand fra ensilagepladser, som ikke indeholder ensilagesaft, fremkommet den første måned efter ilægning af saftgivende ensilage, kan betragtes som restvand. Ensilagesaft opsamlet i den første måned efter ilægning skal derfor udbringes eller opbevares separat, for at dette overfladevand fra ensilagepladsen kan betragtes som restvand.

2.9.4 Fast organisk gødning bortset fra have- og parkaffald

Hovedregel: I perioden fra efter høst til før følgende tidspunkter må der som udgangspunkt ikke udbringes fast organisk gødning bortset fra have- og parkaffald:

1. 1. november på lerjord (JB-nr. 7-9).
2. 1. december på lerjord og humusjord (JB-nr. 5,6, 10 og 11).
3. 1. februar på sandjord (JB-nr. 1-4).

Have- og parkaffald er undtaget fra lukkeperioden, idet risikoen for udvaskning af kvælstof fra have- og parkaffald er ubetydelig. Det hænger sammen med, at kvælstofindholdet i have- og parkaffald er svært tilgængeligt, så der skal ske en væsentlig omsætning, før kvælstoffet er tilgængeligt for optag i afgrøderne eller for udvaskning. Dette afspejles også i udnyttelseskravet for kvælstof i have- og parkaffald, der i gødskningsbekendtgørelsen er fastsat til nul. Der er netop her tale om have- og parkaffald, der ikke er

komposteret (men regulært fliset eller på anden måde findelt plantemateriale). Ved kompostering sker der en omsætning af det organiske materiale, der øger kvælstoftilgængeligheden

Udbringning på særlige arealer:

Undtagelse 1: Der kan dog udbringes fast organisk gødning i perioden fra efter høst til før etablering af visse afgrøder, der dog skal være etableret senest 1. september. Det drejer sig om afgrøderne:

- græs,
- vinterraps,
- vintersæd, eller
- grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne.

Det bemærkes, at udbringning af fast organisk gødning efter høst forudsætter, at gødningen er udbragt og de efterfølgende afgrøder etableret inden den 1. september.

Spildevandsslam kan dog udbringes i perioden fra efter høst til 20. oktober på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter, også selvom afgrøden ikke etableres inden 1. september.

Kravet, om at den efterfølgende afgrøde skal være etableret inden 1. september, adskiller sig fra den tidligere gældende undtagelse i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 28, stk. 10. Før gjaldt undtagelsen fra forbuddet mod at udbringe fast organisk gødning i efteråret, i perioden fra høst til 20. oktober på arealer, hvor der var afgrøder den følgende vinter. Det var i den tidligere bestemmelse ikke en forudsætning, at afgrøderne var etableret inden en bestemt dato.

Reglen omfatter al fast organisk gødning, så udbringningsperioderne er ens for fast organisk gødning. Dog er den tidligere lukkeperiode for spildevandsslam fastholdt, således der som hidtil kan udbringes spildevandsslam indtil 20. oktober på arealer, hvor der skal være afgrøder den følgende vinter.

Erhvervet har flere år pga. vejrliget med våd sommer og sensommer haft udfordringer med at udbringe fast husdyrgødning inden lukkeperioden startede. De har derfor søgt om og opnået forlængelse af udbringningsperioden for fast organisk gødning.

Med den justerede lukkeperiode for fast organisk gødning, der muliggør senere udbringning på lerjorde og humusjorde, er denne dispensationspraksis ikke længere relevant.

Der vil dog forventeligt være år, hvor udbringning af fast gødning og etablering af afgrøder inden 1. september på grund af høstperioden eller vejrliget ikke vil være muligt. I en sådan situation er det ikke hensigten, at fødevareministeren skal dispensere til senere udbringning i september, da det kan være forbundet med væsentlige miljømæssige konsekvenser. Det ligger netop i de særlige undtagelser, at de ikke vil kunne anvendes til alle tider. Det vil således være op til den enkelte landbruger at tage højde for alternativ gødningsudbringning.

Undtagelse 2:

Spildevandsslam

Spildevandsslam er organisk gødning.

Fast spildevandsslam

Spildevandsslam er som udgangspunkt fast, og det er derfor som udgangspunkt fast organisk gødning. Ved spildevandsslam forstås spildevandsslam fra rensningsanlæg. Når spildevandsslam er fast, skal det følge lukkeperioderne for fast organisk gødning. Spildevandsslam kan dog udbringes indtil 20. oktober på arealer, hvor der skal være afgrøder den følgende vinter.

Det vil sige, at lukkeperioden for fast spildevandsslam, først starter den 20. oktober på arealer, hvor der skal være afgrøder den følgende vinter.

Det betyder, at i perioden fra 20. oktober til før følgende tidspunkter må der ikke udbringes spildevandsslam:

1. 1. november på lerjord (JB-nr. 7-9).
2. 1. december på lerjord og humusjord (JB-nr. 5,6,10 og 11).
3. 1. februar på sandjord (JB-nr. 1-4)

Skal der ikke være afgrøder den følgende vinter, starter lukkeperioden for spildevandsslam efter høst, og den gælder til de ovenfor nævnte datoer på de forskellige jordbundstyper.

I forbindelse med udbringning, vær opmærksom på ordlyden af § 4:

"Anden organisk gødning end husdyrgødning, ensilagesaft og restvand samt bioaske kan kun udbringes, hvis det sker på arealer, hvor der er eller vil blive etableret afgrøder. Afgrøderne skal være omfattet af en kvælstofnorm eller en fosfornorm ifølge lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstof-reducerende tiltag og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser for den pågældende planperiode".

Det betyder f.eks., at fra 1. november kan du udbringe fast spildevandsslam på lerjord (JB-nr. 7-9) på marker, hvor der f.eks. er vintersæd, eller hvor der vil blive sået en afgrøde i foråret (forudsat at afgrøderne har en gødningsnorm).

Flydende spildevandsslam

Hvis spildevandsslam er flydende, er det flydende organisk gødning. Det kan f.eks. blive flydende ved fortynding med vand, herunder når det henstår i en uoverdækket gyllebeholder.

Når spildevandsslam er flydende, skal det følge lukkeperioden for flydende organisk gødning.

Bemærk, at flydende spildevandsslam ikke er omfattet af den særlige lukkeperiode for spildevandsslam i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 17.

Forædlede organiske gødninger

Undtagelse 3: Forædlede organiske gødninger, (hvor den anvendte andel af det totale indhold i kvælstof er mindst 90 pct.), kan tildeles i perioden fra efter høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar på andre afgrøder end vårsæede afgrøder.

Der kan ikke tildeles forædlet organisk gødning i efteråret, hvis jordbrugsvirksomheden benytter muligheden i gødskningsbekendtgørelsens § 20, stk. 4, til at anvende et lavere udnyttelseskrav for gødningen. Det er altså en forudsætning for tildeling i efteråret, at jordbrugsvirksomheden i sit gødningsregnskab angiver, at den anvendte andel af det totale indhold i kvælstof er 90 pct. eller højere. Dette krav begrænser, hvor meget kvælstof fra forædlet organisk gødning, der kan tildeles i efteråret.

Reglerne om 90 pct.-udnyttelse i lukkeperioden betyder, at udbringning af et givet produkt med registreret udnyttelse på 80 pct. kan anvendes i lukkeperioden i en mængde baseret på en 90 pct.-kalkulation, samtidig med, at der som hidtil regnes ud fra en 80 pct.-kalkulation resten af året.

Vintersæd må kun tildeles forædlede organiske gødninger i perioden fra høst til 1. oktober og højst i mængder op til 15 kg kvælstof pr. hektar. Dette skal tildeles i forbindelse med etableringen.

Specialafgrøder, det vil sige afgrøder, der hverken er vårsåede afgrøder eller vintersåede afgrøder, må tildeles forædlet organisk gødning i hele perioden fra høst til 1. februar, hvor der ellers som hovedregel afhængigt af jordbundstypen helt eller delvist er lukket for tildeling af fast organisk gødning efter § 9, stk. 15. Forædlet organisk gødning må herudover også tildeles i perioden fra 1. februar til høst, da der ikke gælder nogle restriktioner i denne periode.

Forædlede organiske gødninger defineres i gødskningsbekendtgørelsens § 1, nr. 7, som en type af anden organisk gødning, hvortil der kan være tilsat mineralske gødningsstoffer, og tørret eller på anden vis forarbejdet organisk materiale, der ikke er husdyrgødning. Det fremgår af gødskningsbekendtgørelsens § 20, stk. 3, nr. 7, at andelen af det totale indhold af kvælstof i forædlet organisk gødning, der skal indgå ved beregning af forbruget af kvælstof i gødningen (det såkaldte udnyttelseskrav) er 90 pct. Hvis den faktiske udnyttelse af kvælstoffet er anderledes, kan virksomheden angive det i gødningsregnskabet (gødskningsbekendtgørelsens § 20, stk. 4), hvis den opfylder dokumentationskravet i bestemmelsen.

Reglerne afspejle en række specialafgrøders særlige vækstsæson med gødskningsbehov i efteråret. Det drejer sig om havefrøafgrøder som f.eks. purløg og persille, frugt- og grøntafgrøder som f.eks. babyleaves og jordbær, kernefrugt som æbler og pærer, og bærkulturer dyrket i substrat og/eller væksttunneler som f.eks. jordbær og hindbær samt dyrkning af visse haveplanter som f.eks. rododendron.

Forædlede organiske gødninger indeholder kvælstof på en form, som er umiddelbart plantetilgængeligt, og det har en høj udnyttelse med tilsvarende lavt tab af kvælstof til omgivelserne. Økologer er afhængige af at kunne tilføre kvælstof til nogle afgrøder i perioden fra august til oktober for at sikre et optimalt udbytte. Det drejer sig f.eks. om jordbær, visse typer af havefrø og grøntsager, men i nogle situationer også vintersæd. Økologerne kan ikke anvende kunstgødning.

Den driftsansvarlige skal opbevare en erklæring om, hvad der er udbragt og i hvor store mængder. Erklæringen skal indeholde oplysninger om

- produktnavn, og
- den anvendte andel af det totale indhold af kvælstof i den organiske gødning, der er udbragt,
- tidspunktet for udbringningen og
- den udbragte mængde gødning.

Den ansvarlige for driften skal opbevare dokumentationen i 5 år og fremvise den på forlangende i forbindelse med kontrol.

2.9.5 Væksthuse

Begrænsningerne i adgangen til at udbringe gødning gælder ikke i væksthuse, jf. § 9, stk. 20.

Produktionen i væksthuse adskiller sig på flere væsentlige punkter fra anden planteproduktion. Dyrkningen sker under tag i opvarmede drivhuse. Det betyder, at afgrøderne tilføres vand ved kontrolleret

vanding og ikke ved naturlig nedbør. Det betyder også, at dyrkningssæsonen ikke er begrænset af de naturlige klimatiske forhold, men at afgrøderne kan dyrkes i hold henover hele året.

2.10 Ensartet fordeling af gødning

§ 10

Udbringning af husdyrgødning, kunstgødning og bioaske til arealerne skal ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling.

Bestemmelsen skal sikre, at husdyrgødningen fordeles jævnt på arealet og har ikke noget at gøre med mængden, der må udbringes på arealerne. Det er derfor alene spørgsmålet om hvilken teknik der bruges til at sikre en ensartet fordeling. Udlægning med slæbeslange, slæbesko eller ved nedfældning er alle tilstrækkelige teknikker til at overholde kravet om ensartet fordeling.

2.10.1 Fiberfraktion skal nedbringes

§ 10, stk. 2 og 5

Fiberfraktioner skal nedbringes hurtigst muligt og inden 4 timer.

Kan dette ikke lade sig gøre grundet uforudsigelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.

2.10.2 Krav om nedbringning på arealer uden etablerede afgrøder til høst

§ 10, stk. 3-6

Fast husdyrgødning må ikke udbringes på arealer med etablerede afgrøder til høst, der ligger inden for 20 m fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2-natur, medmindre husdyrgødningen nedbringes inden 4 timer.

Det er dermed som udgangspunkt ikke tilladt at udbringe fast husdyrgødning på arealer med etablerede afgrøder til høst, der ligger inden for 20 meter fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2-natur. Det skyldes, at der ikke findes en egnet teknik til at nedbringe fast husdyrgødning på arealer med etablerede afgrøder til høst.

Bestemmelsen er derfor som udgangspunkt formuleret som et forbud mod udbringning. Der er imidlertid mulighed for at udbringe fast husdyrgødning på de pågældende arealer, hvis husdyrgødningen nedbringes inden 4 timer. Denne undtagelsesmulighed er umiddelbart tiltænkt situationer, hvor landmanden ønsker at omlægge den etablerede afgrøde.

Husdyrgødning, der udbringes på arealer uden etablerede afgrøder til høst, skal nedbringes hurtigst muligt og inden 4 timer. Kravet gælder således både fast og flydende husdyrgødning. Kan husdyrgødningen ikke nedbringes inden 4 timer grundet uforudsigelige omstændigheder, skal nedbringningen finde sted, så snart det er muligt.

Det fremgår af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 7, jf. § 6, at flydende husdyrgødning skal nedfældes inden for en afstand af 20 meter til naturtyper omfattet af kategori 1-natur og naturtyperne højmoser og lobeliesøer omfattet af kategori 2-natur. Nedfældning kan undlades, hvis husdyrgødningen inden eller i forbindelse med nedfældningen er behandlet med en teknik, der reducerer ammoniakemissionen efter § 7.

For en definition af henholdsvis kategori 1-natur og kategori 2-natur henvises der til husdyrgødkendelsesbekendtgørelsens § 2, nr. 1 og 2 (definitioner). Kategori 1-natur er en række specifikke habitatnaturtyper,

der er følsomme over for ammoniak, samt andre overdrev og heder inden for Natura 2000-områderne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Kategori 2 højmoser og lobeliesøer, er de højmoser og lobeliesøer, der ligger uden for Natura 2000-områderne.

Husdyrgødningen skal ved nedbringning indarbejdes i jorden. Det kan ske enten ved at pløje eller ved at bruge andre kultiveringsredskaber, som f.eks. tand- eller tallerkenharver. Hvilken teknik der anvendes, vil afhænge af jordtypen og andre forhold. og skal husdyrgødningen blandes helt med jord eller vendes ned under jordoverfladen. Ved nedfældning er der ikke krav om yderligere nedbringning.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens krav om nedbringning af fast husdyrgødning, jf. § 10, stk. 3, implementerer BAT 22, der fastsætter, at det er BAT at indarbejde husdyrgødningen i jorden hurtigst muligt for at reducere ammoniakemissionerne til luft fra udbringningen af husdyrgødningen. Det fremgår af BAT 22, at indarbejdning af husdyrgødning, der spredes på jordoverfladen, enten skal ske ved pløjning eller ved hjælp af andre kultiveringsredskaber, som f.eks. tand- eller tallerkenharver, afhængigt af jordtypen og forholdene. Videre fremgår det af BAT 22, at husdyrgødning skal blandes helt med jord eller graves ned. I Miljøministeriets opgørelser over Danmarks luftemissioner, herunder emission af ammoniak, som udarbejdes i henhold til NEC-direktivet, er det derudover lagt til grund, at fast husdyrgødning på arealer uden etablerede afgrøder til høst nedpløjes. Kravet om nedbringning gælder også, selvom husdyrgødningen er forsuret.

Flydende husdyrgødning, der nedfældes opfylder kravet om nedbringning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 4, mens forsuret husdyrgødning, der udbringes på arealer uden etablerede afgrøder til høst, efterfølgende skal nedbringes for at opfylde bestemmelsen i § 10, stk. 4.

2.10.3 Mere om kategori 1 natur og kategori 2 – lobeliesøer og højmoser

I Miljøstyrelsens digitale vejledning til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens kapitel 1 (<https://husdyrvejledning.mst.dk/vejledning-til-bekendtgørelserne/husdyrgodkendelses-bekendtgørelsen/1-anvendelsesomraade-definitioner-mv/>) er der en nærmere beskrivelse af kriterierne for de forskellige kategorier. I vejledningsafsnittet ”kortgrundlag der anvendes i reguleringen” under ”kom godt i gang” i Miljøstyrelsens digitale vejledning om husdyrregulering (<https://husdyrvejledning.mst.dk/>) er der en nærmere beskrivelse af, hvilke kriterier der er brugt for at frembringe det vejledende kort, der opdateres halvårligt. Kortene vises på MiljøGis for husdyrregulering (<https://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=husdyr2017>), på Danmarks Arealinformation og i husdyrgodkendelse.dk.

2.10.4 Forbud mod at udbringe så der er fare for afstrømning

§ 10, stk. 5

Der må ikke være fare for afstrømning til vandløb (herunder dræn), søer større end 100 m² og kystvande, når gødning udbringes. Gødning må derfor ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare herfor.

Vær opmærksom på, at bestemmelsen vedrører al gødning. Det vil sige både organisk gødning, kunstgødning og bioaske.

2.10.5 Vandforsyningsanlæg

Husdyrgødning må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandforsyningsanlæg. Det fremgår af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 7, 2. pkt.

Bestemmelsen blev tilføjet husdyrgødningsbekendtgørelsen 1. august 2020, ud fra en vurdering af, at EU's BAT-konklusion for husdyrbrug omfattet af IE-direktivet ikke var tilstrækkeligt implementeret i dansk lovgivning.

Vandforsyningsanlæg er i Danmark på mange måder beskyttet efter andre gældende regler. Efter miljøbeskyttelseslovens § 21 b gælder der et generelt forbud mod at anvende pesticider, dyrke og gødske til erhvervsmæssige og offentlige formål inden for en radius på 25 m fra en boring, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger. Afstandskravet omfatter dog ikke private boringer.

Kommunerne har desuden mulighed for efter gældende regler i miljøbeskyttelsesloven at gribe ind i forhold til en eventuel risiko for afstrømning fra marker, hvor der udbringes husdyrgødning. Efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan kommunen give påbud eller nedlægge forbud for at undgå fare for forurening af bestående eller fremtidige vandindvindingsanlæg til indvinding af grundvand.

Derudover har kommunerne efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a i indsatsområder mulighed for at pålægge ejeren af en ejendom de rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider. Disse regler giver mulighed for at beskytte drikkevandsinteresser bredt med effekt i forhold til både almene og private vandboringer. Det kan desuden fremhæves, at vandindvindingsanlæg i dag ofte bliver indrettet således, at der ikke kan ske afstrømning til selve boringen.

I vidt omfang var der således samlet set allerede i gældende ret, inden indsættelse af denne regel i husdyrgødningsbekendtgørelsen, en beskyttelse af vandboringer, navnlig de vandboringer, der indgår i almene vandforsyningsanlæg, og som dermed er omfattet af forbuddet mod gødskning i en 25 meter-bræmme, jf. miljøbeskyttelseslovens § 21 b. Dette forbud omfatter imidlertid ikke private boringer, hvoraf visse – særligt ældre – kan være indrettet på en måde, så der er mulighed for afstrømning til selve boringen.

Det betyder også, at kommunens opmærksomhed i forhold til tilsyn vedr. dette forhold primært, men ikke udelukkende, bør dreje sig om ældre private boringer.

2.10.6 Vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord

Det er ikke tilladt at udbringe gødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord. Definitioner findes i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3, se vejledningens kapitel 1.

2.10.7 Vandmættet jord

Det vil kunne kontrolleres, om jorden er vandmættet. Dette kan blandt andet gøres ved at undersøge, om det er muligt at presse frit vand ud af jorden med hænderne. Når jorden er vandmættet, er den vandfyldt op til overfladen selv efter flere timer uden nedbør. Der kan derved samle sig frit vand i revner og sprækker i jorden selv flere timer efter nedbør.

2.10.8 Oversvømmet jord

Jorden er oversvømmet, når den er dækket af blankt vand.

2.10.9 Frossen jord

Jorden er frossen, når det pga. frost i jorden ikke er muligt at nedbringe husdyrgødningen på bar jord. På bevokset jord er jorden frossen, indtil jorden er optøet i hele pløjelagets dybde (mindst 15 cm). Ved nedfældning i en etableret afgrøde er det dog tilstrækkeligt, at jorden er optøet til under nedfældedybde. Overfladisk nattefrost betragtes ikke som frossen jord, hvis jorden optøs i løbet af dagen. Se også

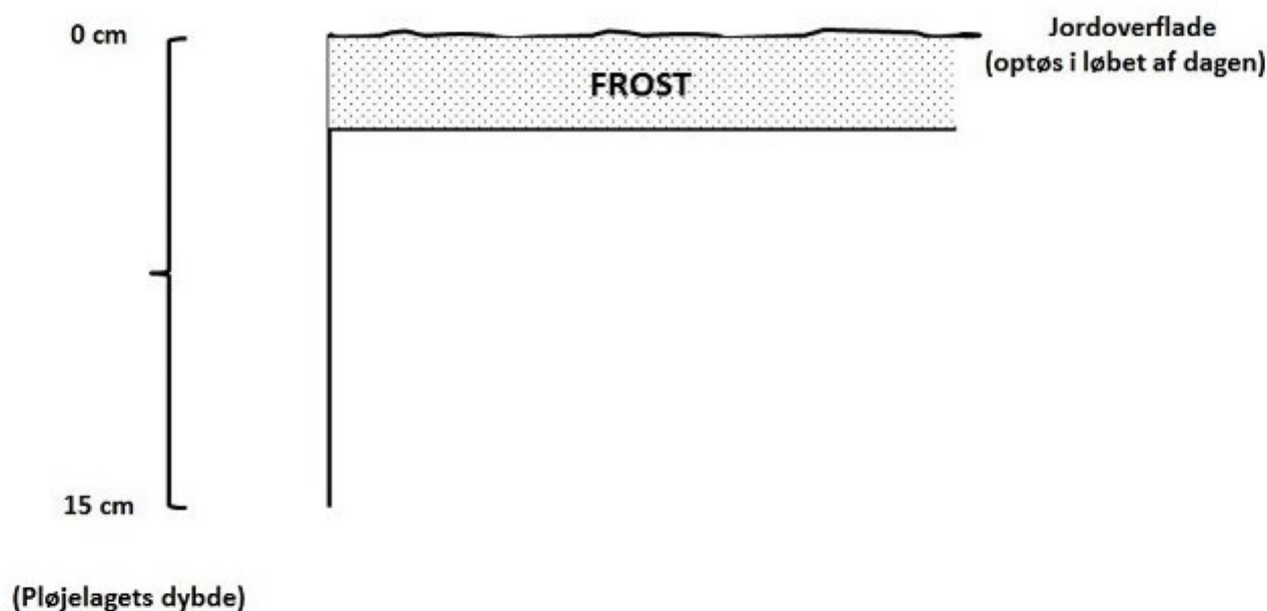
redegørelse fra Aarhus Universitet fra 2014 vedrørende udbringning af gylle på frossen jord (https://husdyrvejledning.mst.dk/media/234817/udbringning_af_gylle_p_frossen_jord_rapport.pdf).

2.10.10 Overfladisk nattefrost

Ved overfladisk nattefrost forstås, at jorden alene er frossen i overfladen. Det vil sige, at det på tidspunktet for udbringningen skal være muligt at konstatere, at jorden er optøet ned til 15 centimeters dybde. De øverste få centimeter må dog gerne være frosne på udbringningstidspunktet. Den frosne overflade må dog ikke have større omfang, end at den vil blive optøet i løbet af dagen.

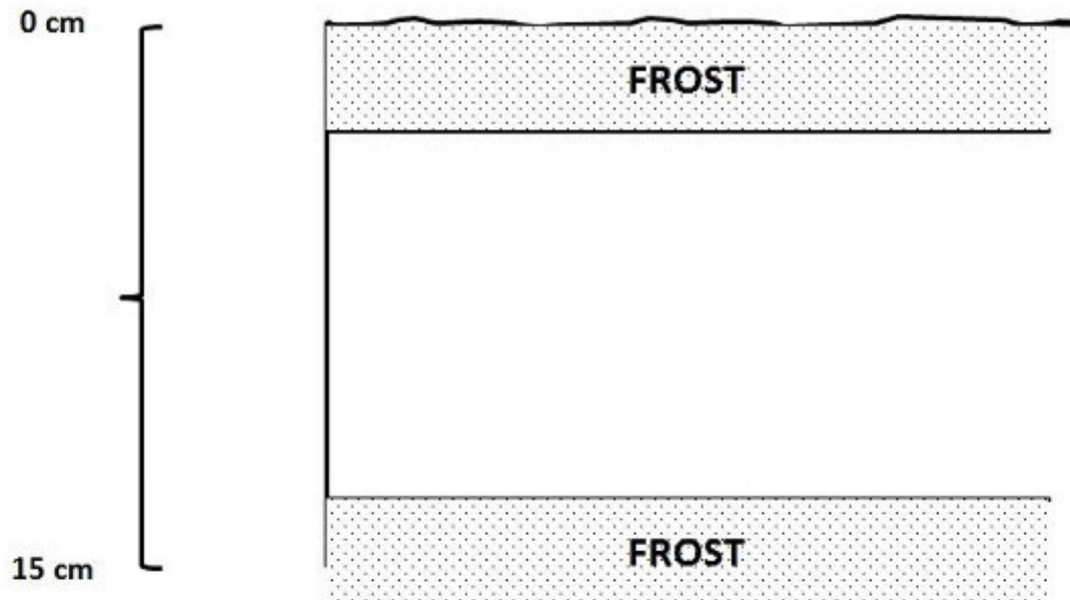
Herunder vises 3 illustrationer til forståelsen af overfladisk nattefrost (figur 1, 2 og 3).

Udbringning tilladt under følgende forhold:

Figur 1: Udbringning er tilladt, fordi der kun er tale om overfladisk nattefrost, der vil nå at tø op i løbet af dagen.

Udbringning IKKE tilladt under følgende forhold:

(Pløjelagets dybde)

Figur 2. Udbringning er ikke tilladt, fordi jorden ikke er optøet i hele pløjelagets dybde, og der ikke blot er tale om overfladisk nattefrost, som kan nå at tø op i løbet af dagen.

Udbringning IKKE tilladt under følgende forhold:

(Pløjelagets dybde)

Figur 3. Udbringning er ikke tilladt, fordi jorden ikke er optøet i pløjelagets dybde. Selv om den øverste del af jorden tøes op i løbet af dagen, så vil den nederste del af pløjelaget fortsat være frossen.

2.10.11 Snedækket jord

Jorden er snedækket, når mere end 90 % af en mark er dækket af sne, men ikke kun med et drys af sne eller blot med rim på jorden. Snedybden skal være mere end en ½ cm.

2.10.12 Stejle skråninger

§ 10, stk. 8 og 9

Gødning må ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande.

Kravet gælder dog ikke på stejle skråninger med en hældning på mellem 6° og 12° for så vidt angår:

1. Flydende organisk gødning og vandige ekstrakter af bioaske, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø,
2. flydende kunstgødning, og
3. fast kunstgødning, der er placeret i forbindelse med såning eller nedbragt.

Kravet om forbud mod udbringning af husdyrgødning m.v. på stejle skråninger er fastsat i henhold til nitratdirektivet.

2.10.13 2 meter bræmmer langs vandløb og søer

§ 10, stk. 10

Gødning må ikke udbringes på arealer, der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1.

2.10.14 Krav om at undgå erosion af jord til vandmiljøet fra husdyrgødede arealer

§ 11

På jordbrugsvirksomheder, der ifølge gødningsregnskabet for planperioden umiddelbart forud for den senest afsluttede planperiode i gennemsnit har tildelt 80 kg kvælstof eller der over pr. hektar harmoniareal fra organisk gødning, skal den ansvarlige for driften sikre sig, at jord fra harmoniarealer under normale vejrforhold ikke eroderer til vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande.

Det er underordnet, om der det enkelte år er spredt mere eller mindre lige på den pågældende mark, hvor der er risiko for erosion.

For nyetablerede jordbrugsvirksomheder og jordbrugsvirksomheder, der ikke var forpligtet til at udarbejde gødningsregnskab i planperioden umiddelbart forud for den senest afsluttede planperiode, fastsættes mængden af tildelt organisk gødning til under 80 kg kvælstof pr. hektar harmoniareal.

Foranstaltningerne for at imødegå erosion af jord til vandløbet, søen eller kystvandet skal være en af følgende:

1. Der udlægges en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant, hvor der ikke foretages jordbearbejdning i efteråret.
2. Der etableres permanent græsdække i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
3. Der etableres overvintrende efterafgrøder i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
4. Der etableres mindre konturvolde oppe i terrænet, så vandet forhindres i at begynde at løbe ned af det skrånende terræn.

Er der anvendt mere end 80 kg kvælstof fra organisk gødning/hektar/planperiode, og der alligevel er sket en erosion af jord ned i vandmiljøet, skal kommunen meddele påbud om at etablere nærmere bestemte foranstaltninger, der kan imødegå erosioner i fremtiden.

2.10.15 Normale vejrforhold

Ved normale vejrforhold forstås, at døgnnedbøren i dagene omkring erosionstidspunktet ikke overskrider det landsdækkende tal for ekstremnedbørshændelser, der optræder sjældnere end hvert tyvende år.

Hvis det har regnet kraftigere og med større intensitet, end hvad der sker sjældnere end hvert tyvende år, er der altså ikke tale om normale vejrforhold. Kommunen afgør på baggrund af data fra DMI, om der på tidspunktet for erosionen var normale vejrforhold ved den mark, hvor erosionshændelsen er sket.

I praksis skal kommunen i tilfælde af en konstateret erosionshændelse henvende sig til DMI og få udleveret data for nedbørshændelser i dagene op til det tidspunkt, hvor det vurderes, at erosionen er sket. Kommunen skal oplyse stednavn og geografiske koordinater for den mark, hvor den konstaterede erosionshændelse har fundet sted til DMI. Derudover skal kommunen angive et datointerval omkring det tidspunkt, hvor der er mistanke om kraftig nedbør, som kan have karakter af en 20-års-hændelse.

DMI oplyser derefter kommunen om, hvor meget nedbør de vurderer, der er faldet på den mark, hvor den konstaterede erosionshændelse har fundet sted. DMI foretager på denne baggrund en analyse af, om nedbøren har haft karakter af en 20-års-hændelse opgjort i forhold til det landsdækkende tal for 20-års-hændelse. På baggrund heraf afgør kommunen, om erosionshændelsen er sket under normale vejrforhold, eller om der er tale om en 20-års-hændelse.

Kommunen kan kun påbyde etablering af de nærmere bestemte foranstaltninger, hvis erosionshændelsen er sket under normale vejrforhold.

Hvis påbudsmodtageren ophører med at eje eller have brugsret til et areal, der er omfattet af et påbud efter stk. 1, skal påbudsmodtageren give kommunalbestyrelsen meddelelse herom.

2.10.16 Hvilke erosionsforebyggende tiltag kan kommunen påbyde?

§ 12

Når det er konstateret, at det gødede jord er eroderet ned til vandmiljøet, skal kommunen udstede et påbud om en foranstaltning, der sikrer, at der ikke igen sker en erosion ned til vandmiljøet det pågældende sted. Kommunen har mulighed for at udstede påbud inden for 4 forskellige emner. Der kan etableres:

1. En zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant, hvor der ikke bliver foretaget jordbearbejdning i efteråret. Der er således ikke forbud mod at dyrke vintersæd, såfremt dette er sået uden forudgående jordbearbejdning.
2. Et permanent græsdekke i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
3. En overvintrende efterafgrøder i en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant.
4. En mindre konturvolde oppe i terrænet, så vandet forhindres i at begynde at løbe ned af det skrånende terræn.

De foreslåede muligheder skal etableres helt lokalt, hvor erosionen har fundet sted. Det er således hensigten, at zonens bredde og længde målrettes til den del af marken, hvor der er behov for at tilbageholde eroderet materiale. Da det kan konstateres, hvor gennembruddet til vandløbet er sket, vil det som udgangspunkt være tilstrækkeligt at inddrage en mindre del af markkanten til vandløbet. Som udgangspunkt vil en bræmmebredde i forbindelse med etablering af permanent græsdekke på 10-20 meter være tilstrækkelig, men ved større erosionshændelser med kraftige render længere oppe i marken, kan etablering af græsdekke gå længere op i marken.

I påbuddet skal kommunen præcisere, hvordan foranstaltningen konkret skal iværksættes. Det vil blandt andet sige, at arealet, der er omfattet af foranstaltningen, skal være præcist identificeret. Hvilket tiltag, der er mest hensigtsmæssigt, samt bredden og længden af eventuelle zoner i den enkelte situation er således en miljøfaglig vurdering, der foretages af kommunen.

Den fjerde foranstaltning vil i mange tilfælde, hvor erosionen er startet langt oppe i terrænet, være den mest hensigtsmæssige, da en smal bræmme langs vandløbet ofte vil være utilstrækkelig til at stoppe en erosion, der kommer længere oppefra i terrænet. En konturvold kan f.eks. være en etablering af et nyt skel, en udyrket stribe eller levende hegn, og mange vil foretrække sådanne foranstaltninger frem for bredere bræmmer. Det er vigtigt, at den påbudte foranstaltning så vidt muligt tilrettelægges i samarbejde med den driftsansvarlige. Enhver foranstaltning kommer til at fungere bedst, hvis den let kan passes ind i landmandens drift af arealet.

Efterafgrøder, der er etableret i en zone langs vandløbets eller søens kant med henblik på at imødegå erosion, kan også opfylde øvrige efterafgrødekrav, såfremt de overholder reglerne herfor. Det skal bemærkes, at efterafgrøderne kun kan etableres, hvor der skal være forårssåede afgrøder. Det er derfor vigtigt at gøre det klart for landmanden, at det ikke er muligt at have vintersæd, hvis denne foranstaltning bruges i påbuddet. Ønskes der vintersæd på marken, skal erosionsforebyggelsen løses ved hjælp af en af de andre foranstaltninger.

Det er strafbelagt ikke at efterkomme et påbud om at etablere en påbudt foranstaltning til at undgå erosion ned i vandmiljøet (gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 1, jf. § 27, stk. 1, nr. 4). Det er alene overtrædelsen af et konkret meddelt påbud, der er strafbelagt, og ikke overtrædelsen af den generelle forpligtigelse til at iværksætte foranstaltninger med henblik på at imødegå erosion af organisk gødet jord til vandmiljøet.

Kommunalbestyrelsen skal udføre et passende antal tilsyn med overholdelsen af §§ 11 og 12 under relevante vejrforhold, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 13.

2.11 Husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt receptpligtig medicinsk zink

§ 14 i bekendtgørelse nr. 1551 af 2. juli 2021 om anvendelse af gødning

Bestemmelsen om at husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt medicinsk zink skal håndteres på en bestemt måde, er ophævet pr. 1. august 2022. Det kan dog ikke udelukkes, at der også efter den 1. august 2022 opbevares husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt medicinsk zinkoxid, med henblik på udbringning af gødningen i sensommeren 2022 eller foråret 2023. Det fremgår derfor af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 31, stk. 2, at § 14 i bekendtgørelse nr. 1551 af 2. juli 2021 om anvendelse af gødning (som er den tidligere udgave af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen) finder anvendelse indtil den 1. august 2023.

2.11.1 Påbud om kalkning af sandjorde med lavt reaktionstal

Udvaskning af zink sker først og fremmest fra sandjord, medmindre sandjorden har en høj pH-værdi, dvs. et reaktionstal på over 6,0. Derfor skal sandjorder (JB-nr. 1-4), der hører til bedrifter med smågrise, der er tildelt receptpligtigt medicinsk zink (herefter betegnet zinkmedicinerede smågrise), og hvor husdyrgødningen fra denne bedrift udbringes, kalkes, så reaktionstallet bliver over 6,0.

Kommunen skal påbyde kalkning på de marker, hvor de nyeste jordbundsanalyser viser lav pH, dvs. hvis det gennemsnitlige reaktionstal på de pågældende marker er under 6,0. Kalkningen skal hæve reaktionstallet til 6,0 eller derover. Påbuddet om kalkning kan både være formuleret som et ensartet krav til en hel mark eller som krav til dele af marken.

Forståelsen af en mark som geografisk afgrænsning følger øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen, således at der tages udgangspunkt i den markopdeling, som anvendes i forbindelse med beregningen af jordbrugsvirksomhedens kvælstofkvote.

I langt de fleste tilfælde skal påbuddet vurderes på markniveau. Hvis jordbundsanalyserne på en mark har et gennemsnitligt reaktionstal på over 6,0, og der er enkelte spredte prøver under 6,0, er der således ikke grundlag for et påbud, idet der er en række usikkerheder i forbindelse med prøvetagning og analyse. Påbuddet kan udformes som et ensartet krav til hele marken, eller som et krav målrettet dele af marken, hvor flere analyser i nærheden af hinanden alle ligger under 6,0, og der derfor er en klar indikation af, at alene denne del af marken har et reaktionstal på under 6,0.

I beregningen af den nødvendige mængde kalk skal der tages højde for, at reaktionstallet årligt reduceres ved almindelig dyrkning med ca. 0,05 enheder per år. Ifølge kalkningsvejledningen på SEGES hjemmeside (landbrugsinfo.dk) skal der i intervallet Rt 5-6 på mineraljorde (f.eks. JB-nr. 1-4) anvendes 0,5 tons kalk pr. ha med 100 pct. neutraliserende evne per 0,1 enhed, som reaktionstallet ønskes hævet. Er reaktionstallet f.eks. 5, skal der anvendes 5 tons kalk pr. ha med 100 procents neutraliserende evne, når man ønsker at hæve reaktionstallet til 6. Bemærk at jordbrugskalk varierer i pct. neutraliserende evne. Alm. jordbrugskalk har f.eks. normalt mellem 70-75 % neutraliserende evne, mens andre typer kan have op til 90 % neutraliserende evne. Den nødvendige mængde kalk skal justeres i forhold til den neutraliserende evne. Hvis der skal anvendes mere end 6 tons jordbrugskalk per hektar, bør mængden fordeles over flere år.

Bemærk også at påbuddet ikke kan meddeles på baggrund af forventede lavere reaktionstal end 6,0. Hvis reaktionstallet således var 6,1 på baggrund af 5 år gamle jordbundsanalyser, og der ikke er udbragt kalk siden, kunne der være en forventning om, at nye jordbundsanalyser ville vise et lavere reaktionstal end 6,0. Dette er dog ikke tilstrækkeligt til at meddele et påbud. I stedet kan meddeles et påbud til at få foretaget nye jordbundsanalyser.

2.11.2 Klassificering som sandjord

JB-nr. er beskrevet i den officielle klassificering af jord i Danmark, og fremgår bl.a. af det gældende Internet Markkort (Kan findes på Arealinformation på Danmarks Miljøportal (<https://arealinformation.miljoportal.dk>)). På jorder, som er klassificeret som sandjord (under JB-nr. 5), skal kommunen se bort fra denne klassificering, hvis landmanden kan dokumentere, at marken ikke er sandjord.

Dokumentationen skal bestå i mindst én repræsentativ teksturanalyse pr. 5 hektar af de pågældende marker.

2.11.3 Kalkning efter seneste jordbundsanalyse samt påbud om nye analyser

Hvis landmanden i forbindelse med et tilsyn kan dokumentere, at de pågældende marker er blevet kalket, efter at jordbundsanalyserne er taget, må kommunen i forbindelse med tilsynet beregne, om reaktionstallet på baggrund af de foreliggende jordbundsanalyser og den gennemførte kalkning kan forventes at komme op på 6,0. Hvis det kan dokumenteres, at de pågældende marker er kalket efter de nyeste jordbundsanalyser er taget, skal dette indgå i vurderingen. Det kan føre til, at der ikke meddeles kalkningspåbud eller til at den udbragte mængde kalk modregnes i påbuddet.

2.11.4 Eksempel på en samlet vurdering af den nødvendige mængde jordbundskalk

Reaktionstallet i en mark med JB-nr. 1-4 er ifølge 4 år gamle jordbundsanalyser 5,2.

Der blev for 2 år siden tilført 5 tons jordbrugskalk per hektar (70 % neutraliserende effekt).

Uden yderligere kalkning ville reaktionstallet normalt være faldet til ca. 5,0 på de 4 år.

5 tons jordbrugskalk (70 %) svarer til 3,5 tons (100 %), hvilket må forventes at have hævet reaktionstallet med 0,7 enheder til 5,7. Der kan på den baggrund meddeles påbud om udbringning af mindst 2,5 tons jordbrugskalk (70 %) svarende til 1,75 tons (100 %), således at reaktionstallet kan øges til lidt over 6,0.

Kommunen kan også påbyde, at der bliver taget nye jordbundsanalyser for at få opdaterede data vedrørende reaktionstallet. Ifølge anbefalingerne fra SEGES bør der udtages jordbundsanalyser hvert 5-8. år for at styre kalkningen. Det kan derfor være relevant at påbyde nye jordbundsanalyser, hvis de nyeste jordbundsanalyser er mindst 5-8 år gamle. Der skal dog også tages højde for den risiko, der er for, at jordbundsanalyserne vil vise niveauer under 6,0. Hvis der f.eks. ifølge 10 år gamle jordbundsanalyser er

niveauer på ca. 6,5, og der kan dokumenteres en kalkning med betydelig mængde kalk for få år siden, vil behovet for nye jordbundsanalyser være mindre, end hvis niveauerne for 5 år siden var 6,1, og der ikke er kalket siden.

2.12 Fosforkrav på 14 kg P pr. hektar harmoniareal fra husdyrgødning fra smågrise op til 25 kg

En bedrift med smågrise må på sine marker i gennemsnit højst udbringe 14 kg fosfor/hektar harmoniareal pr. planperiode fra husdyrgødning fra smågrise op til 25 kg, der har fået tildelt receptpligtig medicinsk zinkoxid.

Da det med lempelsen af harmonikravet til 170 kg kvælstof pr. hektar harmoniareal nu er fosforkravene frem for harmonireglerne, der er styrende for, hvor meget husdyrgødning svinebrug må udbringe på markerne, er kravet til begrænsning af udbragt husdyrgødning fra smågrise op til 25 kg formuleret som et fosforkrav.

Reglen skal sikre efterlevelsen af de forsigtighedsregler, som er angivet i EU's produktresuméer for receptpligtig medicinsk zinkoxid. Ved at begrænse udbringningen af husdyrgødning fra de zinkmedicinerede smågrise til 14 kg fosfor/hektar er det kun 40 % af husdyrgødningen, der udbringes på en bedriftens jorde, som stammer fra disse grise. På den måde reduceres koncentrationen af zink i den udbragte husdyrgødning, til et niveau svarende til anbefalingerne i EU's produktresuméer for den medicinske zinkoxid.

Mængden af udbragt fosfor på bedriften fra husdyrgødning fra de zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg, opgøres som den producerede mængde fosfor fra smågrisene, fratrukket den mængde fosfor i husdyrgødning fra smågrisene, som indgår i eventuelt afgivet husdyrgødning. Hvis bedriften har afgivet husdyrgødning, så fastsættes mængden af fosfor i den afgivne husdyrgødning som det gennemsnitlige indhold af fosfor i bedriftens samlede mængde organisk gødning, dvs. fosfor fra både de zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg, og fosfor fra eventuelle slagtesvin eller andre husdyr samt fra evt. modtaget organisk gødning m.v.

Den producerede mængde fosfor for smågrise op til 25 kg findes ved at dividere den faktiske fosforproduktion fra smågrisene ved den aktuelle afgangsvægt med følgende korrektionsformel: $0,0003262 \cdot \text{afgangsvægt}^2 + 0,04511 \cdot \text{afgangsvægt} - 0,3317$. Formlen kan omregnes til følgende tabel:

Afgangsvægt	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
Faktor	1,00	1,06	1,12	1,19	1,25	1,32	1,38	1,45	1,51	1,58	1,65	1,72	1,78

Beregningseksempel:

Fra gødningsregnskabet er der oplysninger om følgende produktion af egen husdyrgødning og modtaget husdyrgødning:

- 1.200 kg P fra egen produktion af smågrise 7,2-31 kg, der har fået medicinsk zinkoxid
- 500 kg P fra egen produktion af slagtesvin
- 300 kg P fra modtaget husdyrgødning (uanset type også selvom det er fra smågrise)

Fosforindholdet fra egen produktion af smågrise omregnes, så det kun er produktionen indtil 25 kg, der medregnes $\Rightarrow 1200 \text{ kg P} / 1,38 = 870 \text{ kg P}$

I alt 2.000 kg P, hvor 43,5 % ($870 / 2.000 \times 100$) stammer fra smågrise op til 25 kg, der har fået medicinsk zinkoxid.

Bedriften har 57 hektar harmoniareal, og der er ikke problemer med fosforloftet ($2.000 \text{ kg P}/57 \text{ ha}=35 \text{ kg P/ha}$). Men bedriften kan ikke umiddelbart overholde de 14 kg P/ha fra smågrise op til 25 kg , da $870 \text{ kg P}/57 \text{ hektar} = 15,3 \text{ kg P/hektar}$

Der afsættes derfor 200 kg P , hvor den afsatte gylle, uanset om den stammer fra smågrisene eller slagtesvinene, skal regnes som et gennemsnit. Af de 200 kg P beregnes $43,5 \%$ fra smågrisene $= 87 \text{ kg P}$.

Tilbage på bedriften er der $870 \text{ kg P} - 87 \text{ kg P} = 783 \text{ kg P}$. Reglen overholdes, idet $783 \text{ kg P}/57 \text{ ha}=13,7 \text{ kg P/hektar}$

2.13 Udbringning af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 20 % af det samlede indhold

Hvis der på udbringningstidspunktet er mere end 20% af husdyrgødningen i et opbevaringsanlæg (opgjort på baggrund af fosforindholdet), der stammer fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg , må husdyrgødningen fra dette opbevaringsanlæg ikke udbringes nærmere end 3 meter fra vandløb, søer over 100 m^2 og kystvande.

Er indholdet under 20% , er der ingen særskilte afstandskrav til vandmiljøet.

2.14 Udbringning af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 40 % af det samlede indhold

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 14, stk. 6, fastsatte en række betingelser for udbringning af husdyrgødning fra bedrifter med zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg , hvis husdyrgødningen fra disse smågrise på udbringningstidspunktet opbevares i et opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningens P-indhold udgør mere end 40% af opbevaringsanlæggets samlede fosforindhold.

Betingelserne gælder dog ikke, hvis der i opbevaringsanlæg med husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg , også opbevares hele gødningsproduktionen fra den tilknyttede soproduktion.

De gælder alene i den situation, hvor smågrisene f.eks. produceres på en særskilt ejendom med eget opbevaringsanlæg, hvor opbevaringsanlægget der anvendes til husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg kun tilføres mindre mængde anden organisk gødning. Her skal det beregnes, om indholdet af smågrise-gødningen (op til 25 kg) udgør over 40% af opbevaringsanlæggets samlede fosforindhold af organisk gødning. Denne beregning er således ikke nødvendig at foretage for landmanden og kommunen, hvis beholderen indeholder husdyrgødning fra søer med tilhørende smågrise.

For det første må husdyrgødningen fra et sådant opbevaringsanlæg eller fra et andet opbevaringsanlæg, hvor andelen af husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg udgør over 40% , ikke udbringes hyppigere end hvert $3. \text{ år}$ på samme areal.

For det andet må det samme areal ikke modtage over 35 kg P/ha pr. planperiode fra husdyrgødning fra sådanne opbevaringsanlæg. Dette krav gælder – i modsætning til det egentlige fosforloft som følger af fosforreguleringen – for det enkelte areal, og ikke i gennemsnit for hele bedriften. Reglen skal således medvirke til at begrænse tildelingen af zinkholdig gylle til det enkelte areal og sikre en reel fordeling over tid af den zinkholdige husdyrgødning fra smågrise.

Landmanden skal dokumentere, at disse to betingelser er opfyldt i form af optegnelser på kort, der viser, hvor husdyrgødningen er udbragt samt beregninger af fosforindholdet. Dokumentation skal opbevares i 5 år på den bedrift, der anvender husdyrgødningen, og den skal fremvises efter forlangende ved tilsyn.

For det tredje gælder det, at husdyrgødning fra en sådan beholder ikke må udbringes nærmere end 6 meter fra vandløb, søer over 100 m² og kystvande. Betingelserne gælder også ved overførsel af husdyrgødning til andre bedrifter.

2.15 Dokumentationskrav ved overførsel af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrise udgør mere end 40 % af det samlede indhold

Ved overførsel af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg til en anden bedrift, hvor indholdet af husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg, udgør mindst 40 %, skal afgiveren give oplysninger til modtageren om, at husdyrgødningen indeholder mere end 40 pct. husdyrgødning fra smågrise. Afgiver skal i 5 år opbevare dokumentation for, at oplysningerne er givet til modtager, og dokumentationen skal fremvises på forlangende ved tilsyn.

Modtageren af husdyrgødningen skal også overholde betingelserne knyttet til anvendelsen af husdyrgødning fra opbevaringsanlæg med mere end 40 % husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg. Betingelserne gælder dog ikke, hvis modtageren opblander husdyrgødningen fra smågrisene i eget opbevaringsanlæg, så anlægget indeholder mindre end 20 % husdyrgødning fra zinkmedicinerede smågrise op til 25 kg. Ligeledes gælder betingelserne ikke ved levering til biogasanlæg, hvor husdyrgødningen fra smågrisene sammenblandes med anden organisk gødning i tilstrækkeligt omfang.

2.16 Brug af zink til rengøring i stalde

Det kræver en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk.1, at anvende produkter indeholdende zink til rengøring af stalde, når det sker på en sådan måde, at zinken blander sig med husdyrgødningen, som derefter bringes ud på markerne.

Denne bestemmelse vedrørende zink stammer fra miljøbeskyttelseslovens krav om, at stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund ikke uden tilladelse må graves ned i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden. Dog fremgår det af forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19, at landbrugets almindelige spredning af sædvanlige gødningsstoffer, bortset fra slam (der er reguleret særskilt), ikke er omfattet af tilladelseskravet i § 19, stk. 1.

I forarbejderne til miljøbeskyttelseslovens § 19 er det ikke uddybet, hvad der forstås ved ”sædvanlige gødningsstoffer”, men det antages at dække fast og flydende husdyrgødning, kunstgødning og ensilage-saft.

Derimod må andre affaldstyper falde uden for den almindelige forståelse af ”sædvanlige gødningsstoffer”. Derfor skal brugen af sådanne affaldstyper have tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1

3 Kapitel 3

3.1 Harmoniregler, fosforarealkrav, fosforlofter og fosforregnskab

§§ 14-20

Reglerne i kapitel 3 administreres som udgangspunkt igennem gødningsregnskabet, som er et regnskab, de ansvarlige for jordbrugsvirksomheder er forpligtet til at indberette. Det er landbrugsstyrelsen, der administrerer og fører tilsyn med, at gødningsregnskabet overholdes.

Vejledning om reglerne varetages derfor af Landbrugsstyrelsen og ligger på deres hjemmeside. I dette kapitel er reglerne derfor kun beskrevet helt overordnet.

3.2 Harmoniregler

Harmonikravet er udtryk for et krav om harmoni mellem gødning og udbringningsareal. Kravet skal sikre en så effektiv udnyttelse af organisk gødning som muligt, for derved at mindske udvaskningen til vandmiljøet.

Som hovedregel må der samlet højst udbringes husdyrgødning og anden organisk gødning i mængder svarende til 170 kg N pr. ha harmoniareal pr. planperiode.

Kvægundtagelsesbrug må dog udbringe husdyrgødning og anden organisk gødning i mængder svarende til 230 kg N pr. ha harmoniareal pr. planperiode.

Landbrugsstyrelsen udfører tilsynet med harmonireglerne. For vejledning om harmonireglerne henvises til Vejledning om gødsknings- og harmoniregler på Landbrugsstyrelsens hjemmeside (lbst.dk)

3.3 Fosforarealkrav, fosforlofter og fosforregnskab

Fra planperioden 2017/2018 blev der indført lofter for udbringning af fosfor fra både organisk gødning, og kunstgødning. Sidenhen er også bioaske kommet med i fosforregnskabet. Fastsættelse af fosforloftet for en landbrugsbedrift er afhængig af, hvilke typer og mængder af gødning, der udbringes på bedriften.

Fosforlofterne skal både sikre det miljøhensyn, der før den 1. august 2017 blev varetaget af de skærpede harmonikrav (der indirekte regulerede mængden af udbragt fosfor fra husdyrgødning) og kravene til fosforoverskud i miljøgodkendelser og tilladelser meddelt før 1. august 2017. Landbrugsstyrelsen udfører tilsynet med reglerne om loftet for udbringning af fosfor på virksomheder, der er registreret i Register for gødningsregnskab. Tilsynet føres gennem gødningsregnskaberne, der med virkning fra den 1. august 2017 indeholder et fosforregnskab.

For vejledning henvises til Landbrugsstyrelsens vejledning om gødsknings- og harmoniregler (se Landbrugsstyrelsens hjemmeside lbst.dk). Heri kan man læse mere om, hvordan bedriftens fosforarealkrav, fosforloft og fosforregnskab skal opgøres, og hvilke krav der er til at oplyse om overførsel af gødning.

Der er ikke længere (i forbindelse med at gødningsanvendelsesbekendtgørelsen trådte i kraft den 1. august 2021) krav om fosforlofter for bedrifter, der er mindre end jordbrugsvirksomheder. Det betyder, at kommunerne ikke længere skal føre tilsyn med fosforlofterne.

4 Kapitel 4

Administrative bestemmelser §§ 21-23

4.1 Klage over kommunens afgørelser

§ 21

Kommunens afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

4.2 Klage over Miljøstyrelsens afgørelser

Fødevareministeren har bemyndiget Miljøstyrelsen til at meddele dispensationer efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2, om brug af ureabaseret kunstgødning uden tilsat ureaseinhibitor.

Fødevareministeren har også bemyndiget Miljøstyrelsen til at meddele dispensationer efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 23, vedrørende forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på udvikling af miljøteknologi og teknikker og metoder til landbrugsdrift. Miljøstyrelsens

afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens §§ 8, stk. 2 og 23 kan altså påklages til Fødevareministeriets departement som delegerende myndighed.

4.3 Tilsyn og håndhævelse

Reglerne om tilsyn og håndhævelse fremgår af bekendtgørelsens § 22

4.3.1 Kommunernes tilsynsforpligtigelse

For tilsyn, håndhævelse m.v. gælder reglerne i husdyrbruglovens kapitel 5.

Kommunen fører tilsyn med, at husdyrbrugloven og de regler, der er fastsat med hjemmel i loven, herunder gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler, overholdes. Dette følger af husdyrbrugslovens § 44, stk. 1. Det er således kommunen, der fører tilsyn med at regler om at anvende gødning i kapitel 2 overholdes. Dette gælder dog ikke for reglerne om, at der ikke må tilføres gødning i 2-meter bræmmen langs vandløb og søer (vandløbslovens § 69, stk 1), som følger af § 10, stk. 10.

4.3.2 Landbrugsstyrelsens tilsynsforpligtigelse

Landbrugsstyrelsen fører tilsyn med, at reglerne i § 10, stk. 10, om at gødning ikke må udbringes i de dyrkningsfrie 2 meter bræmmer langs vandløb og søer (jf. vandløbslovens § 69 stk. 1) overholdes. Derudover er det også Landbrugsstyrelsen, der fører tilsyn med reglerne i kapitel 3 (om fosfor og kvælstofregnskaber) overholdes.

4.4 Miljøteknologi

Miljøstyrelsens muligheder for at dispensere for reglerne vedr. miljøteknologi fremgår af bekendtgørelsens § 23.

4.4.1 Dispensation til udvikling af miljøteknologi

Miljøstyrelsen kan dispensere fra reglerne i §§ 4-20 til forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på at udvikle miljøteknologi og teknikker og metoder til landbrugsdrift.

Miljøstyrelsen kan dispensere til udvikling af

- nye miljøteknologier,
- teknikker, der f.eks. indebærer at en eksisterende teknologi anvendes på andre måder end den gængse, og
- teknikker til afprøvning af nye metoder i landbrugsdriften.

Muligheden for at give dispensation kan bl.a. bruges til forskningsforsøg, der ikke er dækket ind af den generelle undtagelse til forskningsforsøg i bekendtgørelsens § 2. Det kan være fordi, der er brug for større forsøgspareller e.l.

Det er kun reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, som bekendtgørelsens §§ 2 og 23 fraviger i forbindelse med forsøg.

Det kan derfor i forbindelse med forsøgene være nødvendigt at få en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

Det skyldes, at forsøg som udgangspunkt ikke kan karakteriseres som almindelig spredning af gødningsstoffer (hvilket ifølge forarbejderne til miljøbeskyttelsesloven ikke kræver tilladelse). Derfor skal kommu-

nen forudgående kontaktes med henblik på at vurdere, om der skal og kan meddeles tilladelse til forsøget efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1.

4.4.2 Dispensationen bortfalder, når den ikke udnyttes

En dispensation efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 23, stk.1, bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter, at dispensationen er meddelt. Hvis en del af dispensationen ikke er udnyttet, bortfalder dispensationen for denne del. Der kan dermed også ske delvist bortfald.

En dispensation anses for udnyttet, når det ansøgte faktisk er gennemført.

5 Kapitel 5

5.1 Delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen, §§ 24-26

Miljøstyrelsen løser en række opgaver efter husdyrbrugloven for ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri. Dette er muligt, da der er adgang til ekstern delegation i medfør af husdyrbruglovens § 63.

5.1.1 Delegerede opgaver

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri har delegeret følgende opgaver til Miljøstyrelsen vedrørende husdyrbrugloven:

1. Miljøstyrelsen laver vejledning for gødningsanvendelsesbekendtgørelsen for så vidt angår de regler, som kommunerne fører tilsyn med.
2. Miljøstyrelsen kan forberede udkast til generelle regler og bidrage til forberedelse af enkeltsager m.v., der skal forelægges for ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri.
3. Miljøstyrelsen indsamler, bearbejder og formidler oplysninger og medvirker ved forsøgs- og udredningsvirksomhed.
4. Miljøstyrelsen yder faglig rådgivning og anden bistand til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og andre centrale og lokale myndigheder.

5.1.2 Forberede sager

Miljøstyrelsen forbereder sagen i følgende tilfælde efter husdyrbrugloven, hvor ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri er den kompetente myndighed:

1. Fastlæggelse af omfanget af tilsynsmyndighedens tilsynsforpligtelse for en bestemt periode, jf. husdyrbruglovens § 54, stk. 2.
2. Beslutning om overtagelse af kommunalbestyrelsens beføjelser efter loven i sager, der berører andre myndigheders lovbestemte opgaver eller har større betydning, jf. husdyrbruglovens § 65, stk. 1.
3. Beslutning om overtagelse af en kommunens godkendelses- og tilsynskompetence efter loven i væsentlige sager efter ansøgning fra et husdyrbrug eller en kommunalbestyrelse, jf. husdyrbruglovens § 65, stk. 2.
4. Pålæg til kommunen om at tage spørgsmål, herunder konkrete sager, vedrørende loven op til behandling og beslutning, jf. husdyrbruglovens § 67.

5.1.3 Delegerede beføjelser

Følgende beføjelser i husdyrbrugloven, hvor ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri er den kompetente myndighed, delegeres til Miljøstyrelsen:

1. Pålæg til kommunen om at komme med oplysninger, herunder om formen heraf, jf. husdyrbruglovens § 66.
2. Indhentelse af oplysninger hos andre offentlige myndigheder, der er nødvendige for kontrol med overholdelsen af loven og regler udstedt i medfør af loven, og i forbindelse hermed sammenstilling og samkøring af oplysninger, herunder personoplysninger, i kontroløjemed, jf. husdyrbruglovens § 70.

5.1.4 Øvrige delegerede opgaver til Miljøstyrelsen

1. Virksomheder, der anvender muligheden i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 2 for at udføre forsøg i strid med bestemmelser i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, skal registrere dette på Miljøstyrelsens hjemmeside.
2. Miljøstyrelsen annoncerer på styrelsens hjemmeside, www.mst.dk, i hvilke kommuner det på grund af meget nedbør i sensommeren det pågældende år er tilladt at udbringe flydende organisk gødning indtil den 15. oktober efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 10.
3. Miljøstyrelsen kan dispensere fra bekendtgørelsens krav til visse højemissionskunstgødninger og til at forlænge en dispensation og ændre i vilkårene for en dispensation, herunder ophæve eksisterende vilkår og fastsætte nye vilkår efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 2.
4. Miljøstyrelsen kan dispensere fra reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens §§ 4-21 til forsøgs-, test-, udviklings- og demonstrationsprojekter med henblik på udvikling af miljøteknologi og teknikker og metoder til landbrugsdrift efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 23.

6 Kapitel 6

6.1 Straffebestemmelser § 27

Overtrædelse af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen kan medføre straf i form af bøde.

Det er muligt at skærpe straffen til 2 års fængsel, hvis der er tale om overtrædelser, der er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og der ved overtrædelserne er:

- Forvoldt skade eller fremkaldt fare på natur m.v., eller
- Opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel ved overtrædelserne.

Juridiske personer kan pålægges straffeansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

Det bemærkes, at strafansvar gælder, selvom man er bestilt til at udføre en strafbar handling. Det betyder, at maskinstationer også kan ifalde ansvar for ikke at overholde reglerne i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

Man kan også ifalde strafansvar, selvom man ikke har kendskab til reglerne.

6.1.1 Administrativt bødeforlæg

Landbrugsstyrelsen kan udstede bøder når harmonireglerne og fosforarealkravet overtrædes, og hvis fosforloftet overskrides ved brug af organisk gødning og bioaske. Dette følger af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 28.

7 Kapitel 7

7.1 Ikrafttrædelses-, ophævelses- og overgangsbestemmelser (§§ 29-30)

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen trådte i kraft den 1. august 2022.

Reglerne om at bruge husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt receptpligtig medicinsk zink jf. § 14 i bekendtgørelse nr. 1551 af 2. juli 2021, finder anvendelse indtil den 1. august 2023.

§ 24, stk. 1, nr. 5 (straffebestemmelse), § 26, stk. 4, og bilag 2 (kvægundtagelsen) i bekendtgørelse nr. 1551 af 2. juli 2021 om at anvende gødning gælder fortsat for forhold, der vedrører planperioden 2021/2022.